

Muusikaaleht

AR R. O. S-
RAAMATUKOGU

Prof. Raimund Kull

Nr. 10 Oktober 1937

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Toompuiestee 4—8.

Böläu, Rita, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.

Genz, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.

Järv, Ida, kontsertilaulja ja lauluõpetaja, Vene t. 16.

Karjus, A., cellokunstnik, E. V. Tallinna Konservatooriumi õpetaja.

Koch, Thekla, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.

Kottisen, Margareta, klaveriõpetus, Pikkjalg 6—4.

Lemba, Viktor, klaveriõpetaja, Liivalaia 98—22, kõnet. $\frac{1}{2}$ 9— $\frac{1}{2}$ 10 e. l.

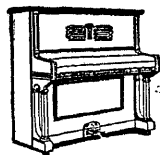
Lipand, Ella, laulja, hääleseadja, Raudtee tn. 42—10.

Redlich, Arvid, klaverisolist, saatja, tunnid, Pikk 31—2.

Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.

Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.

Vaks, Julius, trompetist, konservatooriumi professor, Falkpargi tn. 18—7.

Klaveritööstus

K. Saar

S. Juhkentali 10-a.

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid,

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitusd muusikatundjailt.

ILMUS:

P. KARP: „EESTI MARSS“.

puhkpilli orkestrile.

Auhinnatud 1937. a. marsside võistlusel.

Hind kr. 1.—.

mitteliikmeile kr. 1.50.

E. LAULJATE LIIT.

Muusikamuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

MUUSIKALEHT

1937. XIV AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.—
Teistele	„ 1.15
Välismaale	„ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADDRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Raimund Kulli muusikalise tegevuse juubeliks — J. Vaks.
Vestlus Raimund Kulliga — E. L. Mart Saar ja tema loomingutee — Ed. Visnapuu.
David Otto Wirkhaus'i osa eesti puhkpillikoore elus — Ed. Visnapuu.
A. Härm teeneliseks muusikuks — M. K.
Uus üritus — muusika harrastusringid — Elm. L.
Rahvaülikool ja muusikakasvatus — A. Meikop.
Märkeid möödunud suvisest muusikaelust Stokholmis — H. L. Artur Kapi-nimeline muusikahooaeg.
Oper ja kontserdid.
Meeskoore elu.
Kutsemuusikute elu: Märgukiri härra Riigihoidjale.
XI üldlaulupeo teateid.
Mida pakub Riigi Ringhääling.
Mitmesugust, illustratsioone.

Järgmine „Muusikaleht“ ilmub novembri keskpaigu.

muusikaleht

J. Vaks

Raimund Kulli muusikalise tegevuse juubeliks

Kuna Raimund Kulli nimega väga tihedasti on seotud meie viimase veerand-saja aasta jõuline tõus tunnustust väärivale tasemele muusika looval ja interpreteerival alal, poleks ülearune peatuda ja tagasi vaadata R. Kulli kui aktiivsema ja kindlaloomulisema kuju tööle tema 25 a. tegevuse juubeli puhul sümfooniaorkestri dirigendina ning ooperi- ja operetijuhina.

Neist siin loetletuist aladest oli Tallinnas vahest operette juba harrastatudki, kuigi lihtsamate ja vähenõudlikumate näol. R. Kulli kindlal juhtimisel on aga viidud see ala sisult kunstiliselt kõrgele tasemele ning muutunud teatri üheks tähtsamaks ja majanduslikult tasuvamaks eriharuks. Kus aga R. Kullile esimese katsetajana ja pioneerina jääb vaidlematult suurim aukoht, on meie tunnustusväärse kultuuriga ooper.

Ülesanne, mille kallale tol ajal asus R. Kull, paistis kõigile esimesel pilgul vaevalt läbiviidavana. Igatahes R. Kulli sammud esimeste ooperi lavastamiste alal olid tehtud väga suure julgusega ja suurema optimis-miga; puudus ju meil tol ajal veel kõik.

Ooperisolistidena arvestas Kull mõne andekama operetijõuga, puuduv osa tuli kombineerida väljastpoolt teatrit. Siin leidis küll hää laulukooliga jõude seltskonnast ja neile oskas R. Kull sugereerida ooperis esinemise vajadust, kuid lahendamata jäi veel palju. Kui neli osalist ei puudunud kõrge laulukultuur, nagu eelpool mainisin, siis ei omanud nad aga vähemaidki lavalisi kogemusi. Ooperikooriks võidi nimetada käputäit asjaarmastajaid koorilauljaid opereti-

koorist, orkestriks — võimistelt ja koossei-sult parajat koosseisu keskmise opereti et-tekamiseks. Kuna puudusid abijõud nii solistide repeteerimisel kui koori ja orkestri väljaõpetamisel, tuli loomulikult kõik töö teha R. Kullil üksi. Kuna ta oli ka pea ainuke, kes ooperiga üldse omanud tiheda-maid sidemeid (mängides paljudes mitme-sugustes Venemaa ooperites), siis tuli tal ka väga tihti olla nõuandjaks veel lavastajale.

Säärastes tingimustes algas siis meie ooper R. Kulli juhtimisel oma esimeste sammude astumist, nüüd aga 25 a. hiljem on kõik sootumaks teine. Meie omame ooperi, mille taseme R. Kull oma süstemaatilise tööga on viinud kõrgusele, kus meie piinlik-kust ei tohiks tunda ei lähemate ega kaugemate naabrite ees.

Mis puutub sümfooniakontsertidesse, siis ka siin ei ole enne R. Kulli kavakindlast korraldustööst juttugi. Kuigi Tartu „Vane-muine“ oli juba mõned aastad suvekontserte annud, puudus selle suure ja tähtsa muusika-ala viljelemine Tallinnas. Nüüd võime aga konstateerida ka siin nagu ooperi-ning operetialal suurt tõusu ja süstemaatilist arengut.

Siin nimetatud „Estonia“ teatri lalaldase töö juures ei ole R. Kulli erk vaim ja ülevoolav elujõud piirdunud kunagi ainult ühe tubli mehe koormatusega. Sellest on temale alati olnud vähe. Juba kõige nooremaist eluaastaist on ta ikka rassinud mitmel rin-del korruga ja igalpool edukalt. Nii ka siin on jatkunud teda ka veel mujale.

Vabadussõja päevil organiseerib ta oma

Foto Parikas.

Päätelasi B. Smetana
operist „Müüdid mõrja“.

teatritöö kõrval mereväe-ekipaazi orkestrit, viib selle kõrgele tasemele, kontserterides kodu- ning välismaal (Soomes, Rootsis ja mujal).

Lõpetanud sõjaväe kapelmeistri tegevuse orkestri likvideerimise puhul, paiskub tema ülevoolav energia ühele uuele rindele, nimelt pedagoogilisele alale. R. Kull valitakse konservatooriumi trombooniklassi juhatajaks. Siin ta on suure andumusega tööl, ja aastate tulemusena võib mainida juba terve rühma R. Kulli koolist läbikäinud kõrge kvaliteediga õpilasi.

Sellega ei ole aga R. Kulli energia veel sugugi läbi, vaid meil on kõigil teada, et ringhäälingu riigistamisest pääle on ta säälmuusikajuhiks.

Kõige siin loetletule lisaks R. Kullil on komheks sooritada tugevaid kõrvalhüppeid mitmesugustele aladele, nagu komponeerimine jm. Selle tulemusena võiksime märkida veel orkestri raudvara, milleta neil hingamine oleks raskendatud, näiteks Vabadussõja üht suurt lahingut sümboliseeriv „Kriuscha lahing“, „Fantaasia eesti viisidel“, „Tuljak“ ja palju teisi heliteoseid. Edasi järgneb hulk ooperi- ja operetimuusika ning sümfoonilise ja programmitoo-

dangu ümberorkestreerimisi ning ümberko-handamisi meie orkestrite nõuetele.

Pääle kõige selle on R. Kull olnud terve rea üldiste maa- ja kihelkondlike laulupidude juhatajaks.

Üldjuhina muusikahuvilist rahvast õpetades ja mängima pannes ning teisi niisuguseid ja veel paljuid muid üritusi kaasa tehes on R. Kull toimunud nii-ütelda „kõrvalhüppena“ oma otsestest kohustustest.

Kõige selle pääle vaatamata ei jäta R. Kull omas inimlikus olemises kuidagi tegevusest vaevunud, vaimliselt kurnatud süngel tööorja ilmet, vaid ennem annab mulje isikust, kes muretult siit maisest elust tantsiskelles läbi sammub.

Nii palju ülevoolavat eluküllust, häädm tuju! See on suur looduse and, mida meie lugupeetav jubilaar aga ei ole asjatult elu põletades ja mugavust nautides pillanud, vaid tihti mitmeid koormaid nurisemata kannud. Sellega ta on meil muusika kultuuri mitmepalgeliselt rikastanud, olles ühtlasi kasvavale järelpõlvele õilsamaks eeskujuks. Me võime ütelda, et see inimene on alati tööd armastanud, sellepärast on ka teda armastanud ja nii õilsalt krooninud suurte kordaminekutega.

„Massil vaja vaid haista balagani, et ta juba hakkaks reageerima; originaalitseva arlekiini „omapärasust“ tajutakse kähku ja omandatakse kergesti, sest tema loomisakt

on tühine, šablooniline ja vulgaarne; inimesel aga on palju kergem jooksta neljakäpukil, kui kotkana taeva poole tõusta...“

(J. A. Iljin.)

Vestlus Raimund Kulliga

See intervjuu prof. Kullil on tehtud „Estonias“ proovi vaheajal, nagu vist kõik muudki intervjuud, mis temale kunagi on tehtud ja kunagi tehakse.

Õige reporter võtaks sellest kinni ja kirjutaks: prof. Kullil ei ole kunagi aega, alati on ta tööga ülekoormatud, juttu saab ta ajada vaid vaheajal.

Kuid prof. Kulli juubelite puhul ala-aina ajapuudusest ja tööga ülekoormatusest rääkida ei tundu sobivana. Selle mehe karakter ongi töö, ja kuna ta elab täiesti oma karakteripärast elu, siis on nagu endastmõistetav, et ka tema elu on üks suur ja vahetpidamatu töö.

Ajapuudus? Kuid milleks ei ole prof. Kullil aega jatkunud? On ta kunagi midagi väga tähtsat tegemata jätnud? Kõigeks, ka kõige raskemaiks kõrvalüritusiks, on prof. Kullil alati aega jatkunud, sest selle mehe erilisemaid ja austatavamaid omadusi on kohanemisvõime, rakendamisleidlikkus ja ökonoomsus.

Kui kunagi kuri saatus tahaks, et prof. Kull satuks umbes niisugusele üksikule ja mahajäetud saarele, nagu omaajal kadunud Robinson Crusoe, siis võiks kindel olla, et sääl aasta pärast töötaks kenakene sümfoniaorkester, kenakene ooperiteater, mõned kohvikud, rannasaalid, vahest ka raadio ringhääling. Prof. Kulli leidlikkus ja kohanemisvõime manaks need üritused kas või rannaliivast välja!

On imetletud prof. Kulli sirget selga, püstipääd ja julget rühti. On see tervisest, elujõust, optimismist?

Suurimalt onelneb see vist küll enesekindlusest ja -usaldusest. Sõna „saamatus“ on niisugustele meestele mõistmatu, nad ei tunne ühtki olukorda, mis neid suudaks maa ligi litsuda ja peatada. Ja niisugused mehed ei vanane! Seepärast ärgem ütlegem ka prof. Kulli 55-nda sünnipäeva puhul, et ta on 55 aastat vanaks saanud, vaid et 55 aastat on tema sünnist möödunud.

Nõndaks, ökonoomsusest tingituna annab ta oma intervjuud proovide vaheajadel. Samas ilmneb ka kohe tema harukordne kohanemisvõime: pääle paar tundi kestnud „vehklemisest“ märg, käed võib-olla isegi juba surnud, — ometi hüppab ta kergelt üle orkestribarjääri ning asub vestlema niisuguse elavusega ja hooga, nagu tulnuks ta äsja karastavast kümblysest!

Muide, veel väike näide prof. Kulli leidlikkusest. Küsimusi oodates valmistub ta suitsetama. Selle juures aga võetakse paberossitoosist tüükikene antinikotiinilist vatti, asetatakse paberossikesta avausse ja lükkatakse õigesse kohta — prillisabaga! Kind-

*R. Kull
mereväe
orkestri
juhina.*

lasti vist 99% prillikandjaile on tavaline prillisaba nähtamatu ja tähelepanematu riistake, — et seda kõverat konksu nii edukalt paberossikesta täitjana saab kasutada, see on kahtlemata leidlikkus!

„Ühte ala teie tegevusest on seni väga vähe puudutatud, nimelt puhkpilliorkestrite ala. Ometi tunneb ja austab teid umbes 5000 „pasanameest“ üle maa.“

„Mnjaa! Esimene tõsisem kokkupuude puhkpilliorkestritega oli mul 1913. a. Kuid ühtlasi oli see ka kõige lõbusam kokkupuude. Peeti tollal Paides Järvamaa laulu- pidu. Laulukooride kõrval pidid sääl esinema ka kümme-kond orkestrit ning neid paluti mind juhatama. Noh, rongikäigus mürtsutas iga orkester oma marssi mis hirmus, aga kui siis kava esitamine tuli, — oi sa taevas! „Jumal keisrit kaitse sa“ oli kõike muud, mitte aga võimas Vene riigi hümn! Esimeses reas istusid kõrged vene võimumehed, — tuline hirm oli, et äkki pistavad veel mind sellise hünni juhata-mise eest pokri!

Siis tuli Maailmasõda ja, nagu teada, katkes üldse igasugune muusikaline tege-

vus. Kuid 1917. a. toodi Tallinna Peeter Suure merekindlustuse orkester, mis varem Liibavis asus. See oli tubli puhkpilliorkester, koosnes umbes 80-st väga tublist mängijast, nende hulgas palju eestlasi. Mind kutsuti selle orkestri dirigendiks või kapelmeistriks. Aga 1918. a. märtsis oli orkestril lõpp! Algas revolutsioon ja paaniline põgenemine saksa vägede eest. Orkester evakueeriti Rõbinskisse. Aga kui palju neid mehi ja pille pärale jõudis, seda teab ainult jumal taevas! Iga mees kahmas oma pilli kaenlasse ja läks, kuhu tahtis. Orkestri varandus jaotati lihtsalt omavahel ära. Minagi sain paar sümfooniate partituuri ja kellamängu. Tahtsin väga harmooniumi. Oli päris kenakene riist. Aga kus venelased, — muud kui vagunisse ja kaasa! Kaugele aga pole nad sellega jõudnud. Varsti teispool piiri läinud ruum kitsaks ja harmoonium visatud lihtsalt vaguniuksest välja.

Siis tuli saksa okupatsiooni aeg. Muusikal oli lõpp, muusikamehed aga läksid põranda alla. Algas omakaitse organiseerimise aeg. Näitlejad, orkestrandid, lavatöölised, kogu „Estonia“ pere oli tegev admiral Pitka juhtimisel. Kui okupatsiooniväed lahkusid, moodustasime „Estonia“ kuulipildurite rühma. Ülemaks oli Ants Lauter. Lõõdi trilli ja õpiti laskeasjandust mis merd!

Siis aga loodi uus mereväe orkester. Põhja moodustasid need eestlasest mängijad, kes endisest kindluse orkestrist Eestisse olid jäänud. Kokku mängis orkestris umbes 60 meest ning mind määrati selle kapelmeistriks. See oli tubli orkester ning tööd tehti väga tugevasti. Andsime välkontserte, olime õieti sõjaväe esindusorkestriks, tegutsedes alati paraadide puhul esikohal. Muuseas, olime ühes ka Vilmsi ja tema kaaslaste laipade äratoomisel Soomest.

1925. a. esinesime Stokholmis kaks kuud, Stalmästare Garden'is väga edukalt. (Hiljem on stokholmlased väitnud, et eesti mereväe orkester on jäänud parimaks, mis välisorkestreist üldse kunagi Stokholmis on esinenud. E. L.). Samuti külastasime mitmel korral Helsingit. Tegevust algasime umbes 60 mehega, aga pikkamisi hakati koosseisu kokku tõmbama. Esialgu oli meie korteriks praegune tollimaja sadamas, siis viidi Sadama jaama postkontori teisele korrale, edasi aga pugesime väikesesse majakesse sadamas doki lähedal, mida nüüd enam polegi. Ja oma „karjääri“ lõpetasime 1928. a. Koplis mereväe ekipaažis.

Orkester likvideeriti, kuna arvati, et nii mitme orkestri ülalpidamine läheb riigile liiga kulukaks. Tollest mereväe orkestrist on jatkunud häid mängijaid õige mitmele poole. Kuigi toda orkestrit juhatasin „Estonia“ töö kõrval ja töökoorem oli võrdle-

misi suur, siiski tegin tugevasti tööd ja la-gajärgedega võis täiesti rahul olla.

Hiljem on mul puhkpilliorkestritega te-gemist olnud vaid seoses üldlaulupidudega. Juhatasin IX ja X üldlaulupeo ühendatud orkestreid ja olen valitud ka XI üldlaulupeo orkestreite üldjuhiks.“

„Kuidas tundub meie puhkpilliorkestrite areng? On see edasi läinud?“

„Kindlasti on edasi läinud. X üldlaulu-peol olid orkestrid märksa tugevamad kui IX. Ja 3. oktoobril s. a. „Estonias“ toimu-nud D. O. Wirkhaus'i mälestuskontserdil esi-nenud Tallinna ühendorkestriga jäin täiesti rahule. Niisuguseid Tallinna orkestreite kont-serte tuleks veel edaspidigi korraldada. Neile peaks publik minema täiesti elaravamusteta. Sellise võimsa orkestri poolt pakutav muu-sika on nauditav ja erineb täiesti mingi väi-keise külaorkestri mängust. Ka ei pea paika arvamus, nagu oleks niisuguse orkestri kõ-lajõud midagi krohvi laest maha pürutav. On ju teada, et kõlajõud ei suurene samas progressis kui mängijate arv. Ja niisugust pehmet ning tasast piaanot vähemas koos-seisus iialgi kätte ei saa. Huvitav on ka see, et nii suurel arvul koos mängides üksikud pillirühmad kaotavad oma puhkpilliliselt te-rava värvingu. Mis puutub Tallinna or-kestreite mänguoskusesse ja jälgimisvõimesse, siis oli see täiesti kilduväärt, mida võin hä-benematult avaldada, kuigi ise olin selle suure orkestri juhataja. Üksikute orkestreite juhid on tubli tööd teinud.“

„Kuid näib nii, et siiski üle maa puhk-pilliorkestreite asi ei arene ühtlaselt. Ilmneb teatavat leigust, mõnedes kohtades elatakse vaid omaette, ei võeta osa üldistest üritus-est.“

„Jaa, seda olen isegi võinud märgata. Minu arusaamise järgi oleneb see teataval määral juhtide kriisist. Vanad tublid juhid, kes ise tugeva kooli endisest kroonuorkest-rites on saanud, hakkavad vanaks jääma, noori aga ei kasva juure. Ja tihti puudub noortel see entusiasm, mis vanadele oli nii omane. Vaadake veel praegugi niisuguseid mehi nagu Lall Jõgevalt ja Suurkuusk Pe-ningist! Mehed on kindlasti oma 25—30 aastat orkestreid juhatanud ja on nüüdki alati väljas, olgu see laulupidu, instrueeri-miskursus või nõupidamine. Niisugune andumus asja vastu on austamist väärt ning neid mehi peaks Lauljate Liit kuidagi meeles pidama. Aga noorte juhtide juurekasvu eest tuleks kõige energilisemalt hoolitsemata ha-kata. Tuleks korraldada pikemaajalisi kur-susi ja sagedamini vähemaid instrueerimis-i.“

„Kuid ka mängijatest on puudus. On ka-vatsus erilisi suvekursusi korraldada noor-tele mängijatele. Mis te neist arvate?“

„Kahtlemata annaksid need teatavaid tu-lemusi. Kuid ikkagi tähtsamaks jääb tubli

Ed. Visnapuu

Mart Saar ja tema loomingutee

Nendeks ridadeks on annud põhjust helilooja Mart Saare 55. aasta sünnipäev, mis möödus 28. septembril ja mida tehnilistest põhjustest tingituna väikese viivitusega tähistati ringhäälingu poolt vastavate ettekannete kaudu 10. oktoobril.

Ühe tunni jooksul pakkusid tema toodangust soololaulu A. Viisimaa, klaveripalasisid O. Roots ja koorinumbreid a-cappella Tallinna Rahvaulikooli Laulukoor T. Vetti-ku juhatusel.

Kuigi M. Saare loomingu esitamine raadiokuulujatele on alati seisnud ringhäälingu ülesannete hulgas, siis ometi rõõmustab eriti see asjaolu, et säärastel tähtpäevadel ei unustata vaimuinimesi väljapaistvamalt tõsta üldisema tähelepanu fookusesse.

M. Saar on ka üks esimesi, keda peame sügavasti austama ja õppima tema põhjapanevat suurust tundma erilise innuga. Sellest arusaamisest kasvab ka välja meie oma rahvuslik kunstiline tugevus.

Harilikult kõige rohkem hinnatakse asju nende kaotamise puhul. Kujutleme nüüd ainult, et meil puuduks M. Saare muusikaliine looming üldse. Ja mida see tähendaks!

Praegu võime M. Saart pidada selleks isikuks, kelle nimel seisab juures eesti omapärase heliloomingu rajaja aupaiste. Ta osutub kandvamaks sambaks meie rahvusliku muusikakunsti ehitises. Kui mõttes kõrvaldaksime säärase alustoe, siis langeks paratamatult palju kokku ka hilisemate juuretulijate tööst.

Meie teame rea juhtumeid, kus välis-

maiste esinemiste puhul on võõraste poolt erilist tähelepanu osutatud M. Saare heliloomingule. Seda nimetatakse iselaadi ilmutavaks ja meisterlikuks muusikavaraks. Nii nähakse ning hinnatakse väljaspool kohe säärasteid tooteid, millistele siin oma paremiku arusaamistes võime olla uhked. M. Saar meie kodus kasvatab vaimset iseseisvust ja painutab seda tunnustama ka teisi.

M. Saare kõrgete annete juures on üheks omapära leidvaks ning talletavaks vahendiks tema teatav kalduvus erakluse. Inimhulkade asemel ta armastab loodust — värvi- ja lõhnakarguse riiki. Ei kusagil mujal seisa oma jumal lähemal kui selles ümbruses. Hüpasaare laante elutuksumine on M. Saarele ilmutanud me Põhjaviimu suures selguses ja sügavuses.

Ja kust mujalt õhkkonnast pärineksidki tema haruldased kargeloomulised ning tujuehtsad laulud, mis kõlavad kui kutse maa-kodu omalaadse ilu juure.

M. Saar sagedasti kasutab rahvaloomingu ainetikku. Lühike viis osutub arendamise põhimaterjaliks. Soololauludes ta nendele muusikalausetele annab juure teksti meeleolusid kajastava saate, millel on väga tähtis illustreeriv ülesanne. Siin kuulaja peab haarama tervikut, mitte ainult korduvat meloodiat.

Mõnikord kuulakse üteldavat, et säärased palad pole enam soololaulud klaveri kaasmänguga, vaid — klaverisoolod laulu saatel. Iseendast ju see väljendus ei tee asja sisuliselt põrmugi halvemaks, kuid rah-

kohapäälnel juht. Küll juba tema ise oskab hoolitseda uute mängijate juurekasvu eest. Kuid võrdlemisi suure tähtsuse omavad ka üldlalupeod. XI üldlalupeo puhul tehtav eeltöö — instrueerimiskursused, raadiokursused ja kontrollproovid — peaksid andma tugeva tõuke meie puhkpilliorkestrite arengule. Siin aga tuleks järjekindlalt kinni pidada nõudest, et halvasti ettevalmistunud orkestrid ei pääse lalulpeole. Las nemad mängivad rongikäigus; kui neil aga lalulpeo kava ei ole selge, siis ärgu tulgu teiste hulka lavale. Mängijatega on veidi teisem lugu kui laluljatega. Lõõb üks pasun pausi sisse, siis on asi mokas. Kui üks lalulja üksinda kusagil teiste vahel lalulab, siis ei kosta see veel välja.“

„Laluljate Liit igatahes võtab seda teie

sooviavaldust väga tõsiselt ja püüab läbi viia, et teil lalulpeol tuleks juhutada vaid selliseid mängijaid, kes oma asjas kindlad on, kuigi seetõttu tuleks mõnigi orkester kõrvale jätta.“

Kuid juba helisevad kellad ja teatrisaalis kuulduke mängijaid pille häälestavat. Prof. Kull peab minema proovi jätkama.

On veel terve rida küsimusi, mis nüüd peavad vastamata jääma. Ja prof. Kulli juubelitest ei saanud veel üldse juttu teha. Kuid lootkem, et kõik neisse puutuv on juba kõigile muusikasõpradele teisaltki teatavaks saanud. Märkimisväärne on see, et Laluljate Liidu juhatus on otsustanud oma poolt prof. Kullile annetada tema juubelite puhul kõrgema austuse tähisena Laluljate Liidu kuldteenetemärgi.

E. L.

MART SAAR

vaviisi ja rahvateksti otsene kasutamine koos tingib säärase vormi — siiski soololauluna. Sellel kujul ürgne looming rikastub uue hinnalise lisandusega ja annab tulemuseks suure väärtusega omakunstilise toote.

Ka M. Saare originaalteoste viisiehitudes lööb läbi rahvuslik põhitoon, meie vaimulaadile omane meeleolu. Siingi saadetes autor peab välja peenelt arendatud kujundusliku joone. Säärane mõtetihe, vorminõtkete ja detailides viimistletud käsitluslaad kuulub üldiselt M. Saare toodangu juure.

Nagu teame, harrastab M. Saar päämiselt lühivormi. See on temale omane juba loomult. Ta igapäevases eluski räägib vähe ja mõttedihalt. Säärane aforistlik laad nii kõnes kui muusikalises väljenduses avaldub vaimuteravuste, stiilipeensuste ning sisendava ilme kaudu.

M. Saare väliselt tagasihoidlik ja kunstiliselt julge ning tunglev isik kerkis esile ligemale 30 aastat tagasi. Üsna loomulik, et tema ilmumine tekitas ärevust ja pahandusi tolle aja mugandatud mõtteviisi osaliste ridades. Järelromantika lõhnaõli ning sentimentaalsuse petupisarad moodustasid moeartikli. Aralt vilksatas midagi elutervet meie käibivas omaloomingus.

M. Saar algas impressionistliku voolu inuka esindajana, olles suure prantslase Debussy stiili austaja. Ta lõi sellele vastavalt vaimukaid klaveripalasisid ja kasutas neid iseloomustavaid võtteid ka soolo- ning koorilaulude juures.

Tema esimeses koorilaulude kogus leidub rida teoseid, millised taotleavad koloriidiga muljete otseemat edasiandmist. Aga samas esinevad ka palad, kust meile heliseb vastu hiljem tema juures ülekaalu võtnud eesti rahvapärasuse iselaad.

Kui M. Saar ajajooksul on enese oma loominguga selgitanud eesti rahvusliku muusikalikumise alal nii-ütelda usuisaks, ta siiski esineb vabana etteheidetest kõikumises ja suunamuutmises. Tema põhikallak jäi ikkagi samaks. Impressionistlik käsitluslaad avaldub nüüdki klaveritoodangu kaudu ja võtab omale õigustusega koha ka soololaulude läbitöötamise juures, ega lange välja kooriloominguski.

Muidugi M. Saar on muutunud väljenduses lihtsamaks, eriti vokaalses osas. Rahvaviisi ainete temaatiline arendamine ning püüdmine kõlalise lahenduse poole piiravad ju impressionistlikku rakendumist, kuid ei räägi põhiolemuselt sugugi selle vastu.

Impressionist teenib sama hästi rahvuslust, kui seda võis teha klassikalise ja romantikalise kooli esindaja, ning sedamööda pareminigi, kuivõrd tal on kasutada peenedatumad võtted isikupärase ja oma natsionaalse erilme väljendamiseks.

Kui meie tükil ajal oleme suvatsenud pidada rahvuslikeks teoseid, millistes kasutatakse runomeloodiaid materjalina ja harmooniseeritakse neid mingisuguste võõraste, eestlase iseloomuga lahksete šabloonide järgi, siis nüüd küll heidame lõplikult kõrvale säärase vaate. Tervikteose rahvuslikkuse saamise tingimusena peab koloriitset küljest jõutama välja oma maa, hõimkonna ja tema mõtlemise põhilaadina.

M. Saare looming vastab kõigile nõudmistele rahvuslikkuse tuleku seisukohalt. Tema stiil on meie kui põhjamaalaste tagasihoidlike ja ühtlasi sügavalt kerkivate tunnete ilmutamiseks karge. Ta rõõmutseb otsekoheselt, nukrutseb liialdamiseta ning annab mõista sedagi osa hingeliikumisest, mis muidu jääb ütlematuks ja ainult aimatavaks. Sääraselt avaldub ta meie põhjalaste lüürikuna ning müstikuna ühtlasi.

Kui oleme teinud läbi vabadusvõitluse ühiskondlikus elus ja pidanud edukat sõda relvastatud vaenlastega mitmel frondil, siis vaimuheitlused pole samuti nõudnud vähe-seid pingutusi. Ja oma rahvuslikule muusikale iseseisvuse kindlustamisel M. Saar väärrib nii julge pioneeri kui väesalkade juhi austavat nime.

Meie ehk teame üldiselt vähe oma vaimuinimestest ja seepärast ei oska ka neid vajalise õiglusega hinnata. M. Saare kohta räägitakse ning kirjutatakse, et ta on iseloomult tagasihoidlik ja praktilises tegevuses abitu isik ning seepärast siis istubki nüüd Hüpasaares oma kingituseks saadud

Ed. Visnapuu

David Otto Wirkhaus'i osa eesti puhkpillikoorida elus

Nagu üldisemalt kõik andmed ühiselt kinnitavad, on eesti puhkpillikoorida isa David Otto Wirkhaus sündinud 1. oktoobril (vana kalendri järgi 19. septembril) 1837. aastal. Nõnda siis võisime käesolevaga tänava sügisel mälestada tema 100. a. sünnipäeva.

Ühenduses D. O. Wirkhaus'i nimega ker-gib meie silmade ette tükk ajalugu, mille lehekülgedelt loeme mälestusi nii kaunite tunnete liikumisest, kui pigistavate meeleolude survest. Siin isik koos ajajärguga näitab sügava andumusliku töö võite raskete olude üle.

D. O. Wirkhaus ja Väägvere puhkpilli-koor jäävad niivõrd tihedasse sidemesse, et ühe mainimine tuletab kohe meele teist. Ning edasi need kaks kokku tähendavad meie puhkpillikoorida tekkimise ajastul lak-kamatult ergutust hoovavat algallikat.

Alates möödunud sajandi teisest veeran-dist hakkas meil ka maal võtma hoogu ven-nasteliikumine, kuna see juba varem oli omandanud kindlama pinna Tartus ja Tal-linnas. Vennastekoguduste palvetundidel tuli ühehäälsuse kõrval tarvitusele koori-laulu kasutamine. Samuti võeti koguduse-laulu kindlustamise sihiga abiks pille, mil-lised esialgul mängisid kaasa ainult viisi, kuid hiljem kujundati juba mitmehäälselt orkestriks.

Säärasest aluspinnast on kasvanud välja meie puhkpillikoovid, nende kitsaste ülesan-nete raamidest hakkas võrsuma ka D. O. Wirkhaus'i järjest avarduv viljakas tegevus. Väägvere Davidi eelkäijaks oli tema isa

Lohkva Taavet, kes tolle aja lihtsa külakool-meistri kohta evis võrdlemisi avara silma-ningi. Ta esines agara vennastelugejana, käis Tartu lähimast naabrusest tihti linnas, kuulis sääal palvelas korralikumat mängu ja õppis ka ise mõnda pilli käsitama. Nii siis Lohkva Taavet püüdis omagi lugemistun-dide suuremaks sisustamiseks arendada koori-laulu ja orkestrimängu.

Kui Lohkva Taavet 1846. aastal asus Tartust natuke eemale — Väägverre, viis ta sinna kaasa ka äsjavalminud uue orel. Ja kuna tal oli pisut oskust selle instrumendi mängimises, siis hakkas pojale David-Otto-legali õpetama muusikat.

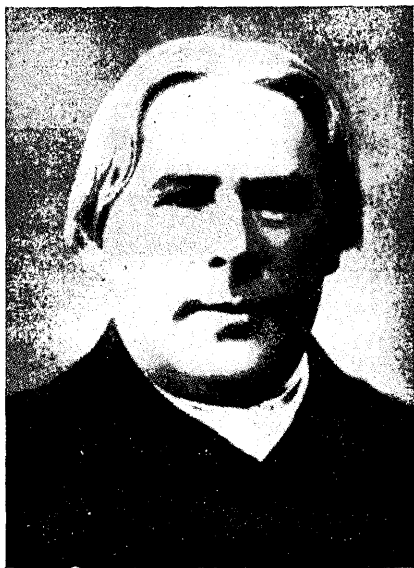
Väägveres juba enne tegutses ees väikene pillikoor. Nimelt loetakse selle alguseks viendat pühapäeva pärast Kolmainupüha 1839. a., mil kooriliige Kaarel Perand on ostnud esimese instrumendi. Samal aastal muretsetigi viiulitele lisaks veel mõned puhkpillid ja asuti tegevusse — muidugi al-geliselt ning asjatundliku juhtimise puudu-sel suurte raskustega.

Varsti pärast Väägverre siirdumist ja sääle orkestriga tööle asumist ostis vana Taavet noorele David-Ottole klarneti. Poi-sike avaldas häid andeid. Ta omandas pilli käsitlemises üsna kiiresti niipalju os-kusi, et võis hakata kaasa mängima kooris. Peagi ta mõistis aga juba puhuda kõiki koosseisu kuuluvaid instrumente. Kuna vanal Taavetil polnud erilisi kalduvusi teiste õpetamiseks, asus selle ülesande täitmisele noor 14-aastane poeg. Siit algabki David Otto Wirkhaus'i viljakas ning järjest avar-duv tegevus puhkpillikoorida kujunemise uudsetel radadel.

Et Väägveres siirduti asja juure põhjalik-kusega, sellest annab tunnistust 1851. aastal maksma pandud kodukord. See dokument on koostatud kristlikus vaimus ja säeb üles nõuded kooriliikmete moraali ning kohus-tuste suhtes.

Kodukorra esimene paragrahv algab: „Eggaüts mängo kori lige, peab aus ollema omma ello saisusse polest! temma ei pea ollema jõdik, ei riakas, ei vanduja, ei tühja juttu ajaja, ei laiskleja, ei tühja auvopüüd-ja. Enge se vasta, allandlik, tassane, mad-dal, puhtus ning kassinus sõnna nink teg-gude sissen jne.“ Kodukorras nähakse ette rahalised kulud sissemaksudena õppimise ja nootide muretsemise otstarbel. Määratakse kindlaks eelpraktika aeg kuni täieliste liik-meõiguste saamiseni, samuti tasud välismän-

talus, ei esine enam kusagil kontsertidel, vaid harrastab ainult oma lemmikala — komponeerimist. Siin ju leidub mõndagi õiget, kuid täp-sematel põhjustel seisab M. Saar prakti-lisest muusikategevusest eemal seepärast, et ta on kaotanud tervise üsna takistava mää-rani vastavateks toiminguteks. Ja talu pole talle kinkinud keegi, — sai oma isakodu kasutamiseks samuti tasu eest kui iga muu harilik asunik. Sääal ta siis veedab päevi ja kogub meile varandusi, mida ei saa kaaluda kullaga. Soovime temale — ning ühtlasi enestele — olla õnnelikud eesti muusikaloomingu ri-kastumise juures ka edaspidi. Andjaks jääb ikkagi tema ja võtjaks meie.

DAVID OTTO WIRKHAUS

gude eest ja karistused puudumiste puhul. Esinemine oma kirikus loetakse alati tasuvabaks.

See 1851. a. koostatud „Väägvere mängu kori Een kirri ehk põhja sädus. Kuis eggäüts henda peap ülles piddama nink messe man veel om tähhele panna“, kannab tolleaegsete kooriliikmete allkirju, nendest eesotsas juba D. O. Wirkhaus'i oma.

Väägvere pillikooris algul mängisid kaasa ka viiulid, kuid võimeliste liikmete hankimise raskuste tõttu jäid need varsti eemale.

Puhtakujulise puhkpillikoori asutamiseks hakati 1861. aastal koguma raha. Vana Taa- vet pani esimesena 5 rubla ja jõukohaselt annetas igauks. Pillid telliti Tartu orli- meistri Kessler'i kaasabiga. Instrumente õpiti tundma otsimiste ja katsetamiste varal. Hiljem saadi juhatast Tartu koorijuhilt Fiedler'ilt. Erksuse ja püüdlikkuse tõttu kodunes Väägvere David pillidega varsti.

Kui toimiti mängukoori õnnistamist ning saavutati ülevad meeleolud, tuli toetusi veelgi heldemini, mis võimaldas koosseisu täiendamist. Juba jõuti mängus nii kaugele, et koraalide kõrval võeti käsile marssegi.

Algul telliti pille Kessler'i kaudu, — muidugi vahetalituse kuludega, kuid hiljem hakati seda toimetama iseseisvalt. Nii muretseti instrumente oma jaoks ja paljudele teistelegi, kes asusid tegevusse, kuid puudusid kogemused.

Laialdasema tutvuse võitis Väägvere

puhkpillikoor sellega, et ta koduste palvetundide kõrval hakkas Tartu-Maarja kiriku tornis mängima koraale enne ja pärast jumalateenistust (kelli veel ei olnud). Selle kohta leiame märkuse 1864. a. „Postimehest“.

Aga juba järgneval aastal anti Tartu-Maarja kirikus kontsert, kus kaastegevaks oli D. O. Wirkhaus oma pillikooriga. Näib, et tema toimimine tekitas elevust ja avaldas mõju ka ümbrusele, pannes liikuma teisigi.

Nii sattus D. O. Wirkhaus häädesse suhetesse Tartu-Maarja koguduse pastoriga A. Willigerode'ga, kes hakkas tundma lähemat huvi Väägvere puhkpillikoori tegevuse vastu, andes juhatusi ning soovitusi ja pak- kudes muudki kaasabi. Tulusaid nõuandeid sai D. O. Wirkhaus veel Tartu ülikooli organistilt F. Brenner'ilt, eelmainitud Fiedler'ilt ning tema orkestri liikmelt Eggertilt.

Järgnevalt korraldati juba ulatuslikum kontsert samas kirikus 1866. aastal ning mõjuvamate tulemustega. A. H. Willigerode mõjutusel sai koor Tartus clutsevalt oberst Pereira'lt 250 rubla toetust orkestri täiendamiseks ja juhataja D. O. Wirkhaus 50 rubla innuka tegevuse tasuks. Väägvere koori populaarsus kasvas kiiresti ning teda kutsuti sagedasti esinema.

1867. a. andsid väägverelased Tartus „Ressource'it“ aias iseseisva kontserdi 16-mehelises koosseisus, kusjuures eeskava moodustasid vaimulikud ja ilmalikud palad. Nii hangiti raha tegevuse arendamiseks. Samal aastal esineti ka „Vanemuise“ peojuhtude puhul.

Suurem sündmus tuli 1869. aastal esimese eesti üldlaulupeo näol. Ettevõttest oldi Väägveres teadlik juba mitu aastat varem ja tehti agaralt vastavaid eeltöid. D. O. Wirkhaus oma pillikooriga võttis osa Tartu-Maarja kirikus korraldatud juubelkontserdist ning esines ka laulupeol, kuhu oli kogunenud neli orkestrit 56. mängijaga. Ühistest ettekannetest ei tulnud seekord midagi välja. Üksikesinemistel võitsid Väägvere mehed.

Üldine tähelepanu, mille tõmbas endale Väägvere puhkpillikoor, andis tugevat tõuet liikumise kiiremaks ja ulatuslikumaks arenemiseks. Nüüd hakati hulgaliselt pöörduma palvetega D. O. Wirkhaus'i poole, et ta annaks nõu pillide muretsemises ja õpetust nende käsitlemises. Ta ei ütelnud kunagi ära kaasa aitamisest.

Kuna D. O. Wirkhaus nüüd rohkemal määral oli rakendunud üldise asja kasuks, jäi tal vähem aega oma pillikoori jaoks. Aga siiski esineti siin-sääli. Väägvere noodivara kasutati laialdaselt. Vabadel minutitel D. O. Wirkhaus kirjutas palasid välja ning läkitas neid tarvitamiseks teistele.

Eduka tegevuse arendamiseks tuli mõtelda ühisele noodivara hankimisele. Nii

ilmuski 1872. aastal „Eesti Postimehes“ vastav üleskutse pillikoori juhtidel Tartusse nõupidamisele kogunemiseks. Toimunud koosolekul arutati mitmesuguseid küsimusi, nagu nootide ja pillide muretsemine, ühisesinemised jm.

1873. aastal korraldatigi Tartus kontsert, millest võttis osa 10 pillikoori 106 mängijaga. See esinemine virgutas kaasateinud koore hoogsamale ning kiiremale arenemisele. Samuti sigines juure uusigi.

Kuigi teiseks üldlaulupeoks oli pillikoore arv tublisti kasvanud, esines neist siiski ainult 14. Loomulikult juhatas üldorkestrit D. O. Wirkhaus, milliseid kohustusi ta täitis järjekindlalt ka edaspidi kuni seitsmenda laulupeoni 1910. a. Nii Väägvere pillikoor enam üksikute võistluste osa ei võtnud.

Jatkuvalt aga tegutsesid väägverelased suure eduga. Pillikoori koosseis kasvas 24-meheliseks. 1887. a. instrumentide nimistust loeme: „1. Terzvile (-flöte). 2. D-vile. 3. Esklarnett. 4. I B-klarnett. 5. II B-klarnett. 6. Inglise sarv. 7. Väike fagott. 8. Suur fagott. 9. Kontra-fagott. 10. Es-pikolo. 11. I Kornet à piston. 12. II Kornet à piston. 13. I Estrompet. 14. II Estrompet. 15. I Alt-sarv. 16. II Alt-sarv. 17. I B-Tenor (sarv) f-ga. 18. II B-Tenor (sarv) c-ga. 19. F Bassi-pasun. 20. F Tuba. 21. E-Sax-sarv. 22. Triangel. 23. Suur ja v. trumm. 24. Bekid.“

Kuigi D. O. Wirkhaus ületas juba 50-aasta piiri, ta püsis täie energiaga puhkpillikoore liikumise eesotsas. Nii oma lähemas ümbruses kui laiemal hulkade keskel teda austati suurima lugupidamisega. Juba sigines juure kutselisi muusikuid, ometi ei tulnud kellelegi meele tungida meie pillikoore isa asemele pidulike sündmuste puhul. Tema ilmumine ise kujunes pidulikkuseks oma lihtsas väärikus.

Aga tal kaua polnudki võistlejat pillikoore alal asjatundmises. Nii jutustab meie lugupeetav helilooja A. Läte, et ta asudes Puhjas orkestrijuhi kohale palus D. O. Wirkhaus'i omale abiks kui kogunud mehe ettevalmistavaid korraldusi tegema. Kui juba kutsemuusikul oli õppida D. O. Wirkhaus'ilt, siis teised ammugi vajasid nõu palju hädalisemalt. Ja seda jätkus tal alati andmiseks.

Muu hulgas märgitakse, et D. O. Wirkhaus'i tegutsemise aegadel olnud üldlaulupidudel pillide häälestamine hõlpsam kui ehk hiljem. Seda muidugi soodustas tellimiste täitmise ühe keskuse kaudu, ühest läbikatsetatud vabrikust.

Mis puutub orkestrite tollaegsesse repertuaari, siis muidugi seisid esialgu aukohal koraal ja muud vaimulikud palad. Sellele seltsisid hiljem marsid, nagu oli märgitud juba eespool Väägvere pillikoori kohta. D. O. Wirkhaus hakkas varsti oma tegevuspiire laiendama ja viis ülesanded kitsastest pal-

vetunni piiridest välja avaramate alusteni, tõsisemate kontsertnumbrite käsitlemiseni. Sisemas see lihtne mees kandis sügavat hinge ja hinnalisi vaimseid huvisid.

Võime olla õnnelikud, et see silmapaistvate organisaatorlike kalduvustega ning alati innukalt abivalmis suurtegelane viis asja oma juhtimisega tõhusalt edasi ka liikumise sisulisest küljest.

Ja veel lisaks üks suurimaid voorusi mälestatava juures: ta oli puhtaimate tunnetega rahvapoeg, kes kindlasti toetus kodumaa mulla pinnale. Tema ilmegi rääkis ehtsat ning eksimatut tõtt. Viimase hiilgetunnistuse sellest ta andis ka oma rahva ees seitsmendal üldlaulupeol.

Siis oli võõraste võimude poolt keeldud laulda „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Kuna hallipäine ning auväärne pillikoore isa tundis vältimatut vajadust südamele veelkordseks ja tugevamaks kinnitamiseks ühises sügavalt haaravas väljendumises, ta astus juhivalt ning pani orkestrist veerema „Mu isamaa“ hüiglasikult jõulise laine, mis hoo-vas üle väljaku läbi rahva kui tõkestamatu laviin. Sellest tekkis pärast sekeldusigi.

Siis D. O. Wirkhaus näitas ennast viimast korda suure juhina. Ja kaks aastat pärast vaikselt veedetud päevi meie rahva poolt sügavasti armastatud puhkpillikoore isa lahkus 16. juunil 1912. a. Väägveres oma mai-sest olemisest.

David Otto Wirkhausi venna Joosep Heinrichi andmeil on mälestatav sündinud 1839. aastal, kuna ta pärast esimest juubelilaulupidu — 1869. a. — pidanud 30-aasta sünnipäeva. Tartu-Maarja koguduse kirjadest aga selgub, et siin on juhtunud eksitus. J. H. Wirkhaus oma mälestustes võis venna sünnipäeva vahetada pillikoori juubeliajaga, kuna selle algus loetakse 1839. aasta sisse.

Nõnda siis käesolevaga avaldame austust David Otto Wirkhaus'i suurte püsivate väärtustega tegudele, mälestades tema 100. aastast sünnipäeva.

Ta oli elades siin kõige oma rikkaliku südamevaraga — ja ka minnes jäi siiski meie juure.

„Kultuur on enne kõike kunstistiili ühtlus ühe rahva kõigis eluavaldusis. Palju teada ja palju õppinud olla pole ei tarvilik kultuuri vahend ega kultuuri tunnus ning sobib tarbekorralgi imehästi kokku kultuuri vastandiga, barbaarsusega, see tähendab: stiililagedusega, ehk kõigi stiilide kaosliku sigrimigriaga.“

(Friedrich Nietzsche.)

Albert Härm

teeneliseks muusikuks

9. oktoobril pühitses Albert Härm vaikselt oma 25-aastast „Estonia“ orkestris tegutsemise juubelit. „Estonia“ teater, hinnates kõrgelt tema teeneid annetas talle sellel puhul „teenelise muusiku“ tiitli. Juubeli pühitsemine ise toimus vaikselt, nii et sellest vaevalt üldse kuulda oli; vaikselt ja tagasihoidlikult nagu see A. Härmile kõikjal omane. Olevat ju see tema „sündimise viga“, nagu ütlevad ta kolleegid. Näib kurioosumina, et mees, keda me nii ooperis kui kontsertsaalis oleme võinud kuulda tegemas suurt müra oma instrumendiga, eraelus aga vaiksusega ja tagasihoidlikkusega seda nagu tasa püüab teha, justkui häbeneks ennast. Vaikselt, pikkamööda, nagu häbenedes vastab ta küsimustele oma elu ülegi, kui teda nendega järeljätmatult piinan.

Sündinud on Albert Härm Tallinnas, 12. veebr. 1890. a. põliste Tallinna elanike perekonnas. Juba lapsena istus muusika poisil veres, kui ta 9-aastaselt Linnakooli astus. Linnakool omas tolle aja kohta suurepärase puhkpilliorkestri, mida juhatas Belomorski polgu kapellmeister čehh Janda. See oli nagu vesi poisil veskile. Möödub vaevalt aasta ja juba virutabki väike Albert orkestris vahvalt trummi. See iseenesestki mõista nõudis aga tööd, kõva tööd, kuna orkestrijuht Janda oli väga nõudlik mees. Veel praegugi naeratab Albert Härm, kui tuletab meele, kuidas 9-aastasena käivad läbi kahe puupulgaga vastu aknalauda tremolot harjutas. Ja tagajärjed tulid, isegi kahesugused. Oma tremolo pääle võib A. Härm praegu uhke olla, kuid teine tagajärg oli tolleaja kohta veel tähtsam: aknalaud kulus läbi.

Varsti on aga Albert nii arenenud, et teda enam ainult kooliorkestris mängimine ei rahulda, kuigi see tal väljaspool kõvasti oli keeldud. Ei möödugi palju kui Albert, alles õige noorukene, juba salaja väljaspool kooli mängimas käib — nii algul Tuletõrje orkestris, kus tervelt 3 aastat kaasa tegutseb ning hiljem „Pandorini“ ja „Lootuse“ orkestris, nüüd tasu eest. Lõpetades kooli aastal 1910. astus A. Härm „Metropoli“ orkestrisse kutselise orkestrandina, kust 1912. aastal vanasse „Estoniasse“ üle tuli. Säält aga aasta pärast siirdub Helsingisse rootsi miniatüürteater „Apollosse“. Kuid kodumaa muld on kuld, ning juba aasta pärast on Härm „Estonias“ jälle tagasi.

Kuna löökriistade alal Eestis tollal peagu mingeid edasiõppimise võimalusi polnud, pidi A. Härm kogu aeg oma väsimata tööga

ALBERT HÄRM

ja tahtega iseennast arendama. Õnneks tuli talle siin juhus appi. Vabadussõjas langes eestlaste kätte vangid endine „Mariateatri“ kuulus löökriistade mängija Peeter Kornejev. Tutvudes temaga Tallinnas alustas Härm tema juures intensiivselt õppimist, töötades tõsiselt üle aasta. Ühtlasi muidugi kogu aeg „Estonias“ edasi mängides. Raske ja kurnav see oli, aga nagu A. Härm ise tähendab, peab ta seda ajajärku kõige rohkem tänama. Ning nii säält edasi ainult töö. Nii ongi kulunud kõik see pikk aeg.

A. Härm ise ütleb, et ta nagu ei märkagi, kuidas möödunud juba veerandsada aastat, aeg mis pühitsemiseks tõesti põhjust annab. Arvab, et selles on süüdi ta raudne tervis, mis lubab kõigest saada üle. Kuid usume veel, et suurt osa mängib siin armastus ja andumus oma töö suhtes, mis muudab töö kergeks.

Usume omalt poolt samuti, nagu see väike laps, kes nähes kontserdil A. Härm kummardumas oma timpanole, häälestades seda, et küll see onu on täie hingega asja juures: kui ise ei löö, siis kohe kuulab läbi paja, kas teised õieti mängivad.

Lapsesuu tabab kogemata vahel tõtt, kuigi ehk poolikult. A. Härm töö on ta hing. Loodame, et ta oma ala juure jääb, veel vähemalt teiseks veerandsajaks.

M. K.

Elm. L.

Uus üritus — muusika harrastusringid

Neil päevil saatis Lauljate Liidu juhatus välja kõigile liikmeile juhised uue ürituse — muusika harrastusringide — loomiseks.

See on üritus, mis võib emba-kumba — kas anda suuri tulemusi või täiesti luhtuda. Küsimus oleneb sellest, kuidas meie laiemad hulgad muusikasse suhtuvad. Kui muusikas nähakse juhuslikku ja tujudekohast ajaviidet, siis jäädakse senise üldise mooduse juure ja jätkatakse muusikaharrastust organiseerimatult ning ühekülgset, võttes osa vaid laulukooride ja orkestrite tegevusest. Kui aga muusikas nähakse igapäevast kultuuritarvet, harrastust, mis eo ipso, iseendast kuulub iga kultuurse inimese olemusse, siis haaratakse mõttest kinni ja asutakse kavakindlale ning — huvitavale tööle.

Mõte iseendast ei ole uus. Juba aastaid, vahest isegi aastakümneid on meil teravasti tunda annud muusikaharrastuse ühekülgsus — see on piirduvad püümisel laulukooride ja orkestrite tegevusega. Kuhu see ühekülgsus välja viib?

Kõigepäält säeb see laulukooride ja orkestrite arengule teatava piiri, mida võimalik ei ole ületada. Saabub kohal tammumine, mida juba teataval määral võime panna tähele. Meie üldlaulupeod ei suuda sisuliselt kuigi suurel määral uut pakkuda, sest lauljate üldine tase ei ole edasi nihkunud. Ei tunta nooti, ei omata küllaldaselt määral teadmisi muusikateoreetilistes algkümnes, ei ole suudetud pidevalt muusikalist maitset arendada, riputakse kõvasti kord aastakümnete eest sisse juurduvad väärtuste küljes ega suudeta mõista seda, mis aeg uut ja vahest väärtuslikumat juure on toonud. Helilooming oma lugematutes erisuundades, püüdlustes ei leia objektiivset hindamist: väärustatakse vaid seda, mida kord on õpitud hääks pidama. Seetõttu jääb koorijuhide töö armetuks häälele pähetuupimiseks, mille juures arvesse saavad tulla ainult lihtsad, algelised helinid. Koorijuht tüdineb sellisest tööst, muutub kuivaks ja nagu sunniviisiliseks kohusetäitjaks.

Teisest küljest viib see kogu meie muusikakultuuri arengu ühele küljele. Nõudlusest tingituna on meie heliloojad sunnitud vaid lihtsaid koorilaule looma ega saa oma andele ja võimetele suuremat lendu anda. Sümfooniakontserdid, oratooriumide ettekanded, ka solistide esinemised toimuvad pooltühjale saalile, kava on ammu tühjad, ammugi tüütavaks muutunud. Midagi uut juure ei tule ning — midagi meie muusikast ei ulatu väljapoole kodumaa piire.

Koorilaul ei ole ala, mis taotleks rahvusvahelist ulatavust, koorilaulud jäävad ikkagi päämiste kohalikeks harrastusteks. Muude helindite arenemiseks ja väljakujunemiseks aga puudub loomulik pind, kasvatav muld.

Kolmandaks: kõigil muusikast huvitatul ei ole võimalik osa võtta kooride ja orkestrite tegevusest. Mõnigi muusikaliselt andekas inimene ei oma üldse lauluhäält, ei saa ametikohuste tõttu harjutustel käia, vahest tunneb rohkem huvi muusika kuulamise kui isemusiitsemise vastu. Teadmised, ettevalmistus aga on puudulikud, — palju pakutavast läheb kaduma, pikkamisi kaob üldse tung muusika järele ja siirdutakse teistele aladele, mis on kättesaadavamad, kuid sageli vähem tulusad ja kultuursed.

Neljandaks: meie kodudest kaob muusika harrastamine. Kooriliige ei laula kodus, piisab sellestki, kui ta käib harjutustel. Noorsugu kasvab vaid raadiot ja grammofoni muusikainstrumentidena tunda õppides, jääb muusika suhtes passiivseks ega suuda sellega kontakti saavutada. Puudub vanemate ergutav eeskuju, juhatus, õpetamine.

Meie võiksime kõigi nende nähetega leppida, kui meie kindlale seisukohale asuksime, et muusika tõepoolest on vaid juhuslik ajaviide, mis ei vaja arendamist ja süvendamist.

Kas me seda vaatekohta tohime tunnustada?

Mitte ühelgi juhtumil!

Muusika on täiesti eluline ja inimesele vajaline harrastus; me ei tohi tüdida ja väsida seda kinnitamast! Mida rohkem maailm tsiviliseerub, mida komplitseeritumaks ja pingutatavamaks elu muutub, seda enam vajame muusikat — toitu, arstimist oma hingele, et see halli igapäevase kätte alla surutuna ei lämbuks ja kardetavates häiretes omale vabanemist ei otsiks.

Küsimus on uudne ega leia küllalt värikat tähelepanu, ometi pakub arenev elu järjest uusi näiteid ja tõestusi ning sunnib asja täie teadlikkusega ja hoolikusega käsitlema. Või nimetatagu mingi muu vaimline harrastus, mis leiaks sama suurt ning laialdast viljeldamist kui muusika?

Kuidas ja mida suudaksid siin muusika harrastusringid ära teha?

Muusika harrastusringid, mis ellu kutsutakse kultuurilisi sihte taotleva organisatsiooni juure, tahab kõigepäält hoolt kanda liikmeskonna individuaalse, isikuliselt muusikalise arenemise eest. Seda taot-

Foto Parikas.

B. Smetana ooper
„Müüdnud mõrja“;
stseen teisest vaatusest.

letakse muusikaliste õpperingide, kursuste, loengute, vaielusõhtute, ekskursioonide, propaganda jne. abil. See töö rajaneks ise-tegevusel, asjahuviliste eneste kaastööl ja osavõtmisel.

Lauljate Liidu poolt väljasaadetud juhistes on kõne alla tulevate üksikalade suhtes lühidalt näpunäiteid antud. Üksikasjalisem metoodika ja töökava puudub veel, kuid harrastusringide tööle hakkamisega tuleb see luua.

Kujuteldav on üksikalasid käsitlevate kokkuvõtlike brošüüride ja konspektide väljaandmine, mis odava hinna tõttu kõigile oleksid kättesaadavad. Samuti on vajaline asutada hinnalisemate ja vähem levinenud muusikaliste teoste, käsiraamatute keskkogu, kust asjaosalised saaksid vajalist materjali laenutada.

Nende muusika harrastusringide töö ei tohiks piirduda vaid olemasoleva laulukoori või orkestri liikmete tegevusega. Vajaline on juure tõmmata kogu ümbruskonna muusikahuviline pere. Nende hulgas, kes seni laulukooride ja orkestrite tööst eemale jäid, võib leiduda väga tugevaid ja organiseerimisvõimelisi jõude, kes rakendudes võivad asjale suureks kasuks tulla. Maal asuva intelligentsi (arstid, advokaadid, pastoriid, kooliõpetajad, ametisikud jne.) osavõtt nende ringide tööst võiks ka neile endile pakkuda huvitavat ja kultuurset meelelahutust.

Kuid kõik oleneb sellest, kuidas asjasse suhtutakse, nagu alul oli märgitud. Kui küsimust ei peeta küllalt tähtsaks, siis jääb harrastusring muidugi teostamata. Ning siin asubki esimene napp, mida asja huvides kõigepäält ja kõige tugevamini tuleb vajutada: muusika harrastusringid vajavad propagandat.

Kõigil, kel omal küsimuse tähtsus on selge, tuleks püüda ka teisi uuele tööle ja agarale osavõtule õhutada.

Kuid vaadeldagem, kuidas asi edasi areneks.

Oletame, et siiski teataval määral meil tekib varem või hiljem muusika harrastusringe. Nende tegevuse edukus vajab keskorganisatsiooni ja keskendatud juhtimist. Seepärast peaks loomulik olema, et Lauljate Liidu kui rahvaliku muusika keskasutise juure tekiks vastav sektsioon, kes juhtiva töö oma pääle võtaks.

Kuid kunagi aastate järele, kui elu on näidanud, et selline rahvusliku muusikaharrastuse organiseerimine on läbiviidav, võiks tulla kõnesse kogu Lauljate Liidu (siis ehk juba Muusikaharrastajate Liidu) konstruktisiooni harrastusringide alusele viimine. Liikmed ei oleks siis üksikud koorid, vaid terved ringid, mis koosneksid nii kooridest kui muudest harrastusaladest. Vastavalt sellele toimuks liikmemaksu määra reguleerimine, selle tasumine ning mitmesugustest liidu organitest esindajatega osavõtt. Kuid see on n-ü. „tuleviku muusika“ ning siinkohal selle juures peatuda oleks varajane.

Praegu, XI üldlaulupeo eel, mil üle maa muusikaline tegevus on märksa intensiivsem, on soodus aeg küsimusele alust panna ja edaspidise tegevuse sihid määrata. Kuigi ehk pääle üldlaulupidu kooride tegevus langeb tagasi ja ilmneb teatav väsimus, siiski jääksid töötama muusika harrastusringid, kandes hoolt liikmeskonna muusikalise individuaalse arengu eest, mis ju tohiks olla märksa vähem väsitav ja koormav kui lauluharjutustest osavõtt.

See oleks aga suureks võiduks kogu meie muusikakultuurile. Jõuaksime kord üle sellest üles-alla lainetamisest, mis seni laulupidustustest sõltuvalt on olnud tavaline.

Rahvaülikool ja muusikaharrastus

Käesolev kuu on meil haridusministeeriumi algatusel kuulutatud rahvaülikoolide mõtte selgitamise kuuks. Selle kuu jooksul toovad ajalehed ja ajakirjad vastavaid selgitavaid artikleid ning organisatsioonid linnades ja maal korraldavad vastavaid selgituskoosolekuid. Vaatleme siis rahvaülikooli ka „Muusikalehe“ seisukohast.

„Rahvaülikooli“ sõna on meie rahvale üldiselt küllalt tuttav, kuid enam siiski linnade rahvaülikoolide ja ühe vastava raamatukaupluse-kirjastuse kaudu. Õiged rahvaülikoolid pole need kumbki, ja tuntakse selle nime all põhjamaadel eeskätt maanoorsoole ellukutsutud internaate, koolitüüpe, nagu nad meil kutsutud ellu Kundas ja Ravilas. Siin antakse maanoortele, kes oma algkooliteadmisi soovivad ümmardada, ruttu ja odavalt elulähedasi teadmisi, kogemusi ja oskusi ning ühtlasi ka vajalist äratust, töötahet, meelsust ja eneseusaldust jätkuvaks endarendamiseks ja kaasnootrite juhtimiseks meie küldades.

Lähemalt meie rahvaülikoolide sihte ja ülesandeid selgitab sel puhul kirjastatud brošüür „Rahvaülikoolid meil ja mujal“, milline Haridusliidu kaudu on saadetud kõikidele organisatsioonidele.

Vaatleme siinkohal rahvaülikooli meie muusikaalu viljelemise seisukohalt.

Ei saa salata meie suurt kultuurarengulist edu iseseisvuse aastate kestel. Nagu raamatuaasta puhul nägime, on meil iseseisvuse aastate jooksul ilmunud sama palju raamatuid kui enne 400 aastat jooksul kokku. Tõestame ka meie teaduste ning kunstide suurt edu ja arengut.

Peame mainima ka suurt edu meie muusikalises arengus. Meil on nüüd oma konservatoorium, oma muusikaproffessorid, oma muusikakoolid, riiklikud orkestrid, oma ooper ja operetid, Helikunsti Sihtkapital, helikunstnike ja orkestrantide ühingud, muusikakirjastused, Lauljate Liit, „Muusikaleht“, muusika- ja lauluõpetus koolides, muusikajuhid ringhäälingus ning muusikaõpetajad; muusika- ja raadioärisid-ettevõtteid vahest enamgi kui vaja.

Akadeemiliselt on kõik korras ja riiklike summe muusikale lisatakse iga aastaga.

Kuid siiski nagu midagi puudub ja areng mõnel alal nagu seisab. Tunneme nagu puudust muusikarahvast ja rahvalikust muusikast. Pääle Lauljate Liidu, kes laulukooride ja orkestrite juhtimise kaudu tihedas ühenduses rahvaga, nagu puu-

dub veel asutis, kes maal muusikalist huvi arendaks, juhtkonda kasvataks ja muusikalisi traditsioone looks.

Maarahval pole oma muusikalises arengus olnud võimalusi pidada sammu meie muu muusikalise arenguga. Praegusele momendile kohaste rahvalike ühislaulude järgi on tarvidus vägagi suur, kuid puuduvad vastavad laulud ise ja puuduvad ka kohad, kus neid viljeleda. Koolidest palju rahvalikke ühislauke ei saa, koolide lauluviljelemine toimub eeskätt muusikatumismise lähtekohtadest. Ei aita ka R. Propaganda Talituse pingutused ega ringhäälingu laulutunnid, kui puudub vastav traditsioon. Põhjamaadel on just rahvaülikoolid olnud kohtadeks, kus viljeletakse niisugust ühislaulu kultuuri ja sobitatakse seda laulu õpperingide, loengute, kursuste, aktuste ning muude esinemiste ja olemiste vahele.

Kehvavõitu on maal ka instrumentaalmuusika ja orkestrasjandus. Leidub veel häid puhkpillikoore, kuid on ka orkestreid, kes pole isegi võimelised mängima hümni korralikult aktustel. Bajaanikultuur võtab hoogu ja õigusega kurdetakse, et ei saa enam endiselt häid orkestrimängijaid, nagu selleks vene ajal küldesse tuli noori mehi vene kaitseväes kolm aastat praktiseerinud orkestrantidest.

Ka muude maaelu kohaste muusikapaalade (duettid, esinemispalad klaveri saatel jne.) viljelemine maa esinemistel jätab vägagi soovida, maha arvatud koorilaul, mis laulupidude ja Lauljate Liidu vastavate hoolitsuste tõttu püsib vajalisel kõrgusel.

Puudub asutis, kes tarviliselt viljeleks maa muusika- ja lauluküsimusi. Meie alg-, kesk-, kutse- ja põllutöökoolid pole selleks kohased ega õiged asutised.

Palju kohasem (kuigi ka suurte puudustega!) on selleks rahvaülikool. Siia tuleb juba teadlikum ja külaelu juhtida tahtev noorus. Kuid kuue kuuga — ja kaheaastase kursusega rahvaülikoolide juures selle veelgi pikema aja jooksul — suudetakse pääle vastava äratuse noortele anda ka juhiseid ja oskusi. Väga paljudes põhjamaade rahvaülikoolides õpetavad muusikat ja laulu sellekohase erilise ettevalmistuse saanud asjatundjad.

Nii on Kesk-Soome rahvaülikoolis, mille juhatajaid pr. Impi Sirrka kõneles meie rahvaülikoolide päeva aktusel, muusika ja lauluõpetus vastava asjatundja aineõpetaja käes. Rahvaülikoolis töötavad: segakoor, naiskoor, meeskoor, keelpillide orkester,

Märkeid möödunud suvisest muusikaelust Stokholmis

Stokholm, meie sõbraliku Rootsi kaunis päällinn, leiab viimastel aastatel meie turistide poolt väga elavat küllastamist. Ja seda ka põhjendatult, sest ta suudab pakkuda mitmesuguste huvidega külastajatele küllalt vaatamis- ja kuulamisväärsust. Peab mainima, et rootslased on muusikat armastav rahvas ja suvel pakutakse Stokholmis küllaltki häid muusikalisi ettekandeid.

Esihoones tuleks nimetada Rootsi Kuninglikku Ooperit. Viimase suvine hooaeg on mõeldud peamiselt turistidele kultuupropagandana. Rootslaste oma loomingut saab siin harva kuulda (kavas seisid ooperid „Carmen“, „Faust“, „Lendav hollandlane“, „Nöidkütt“ jm.) Suve kestel oli üks rootsi ooperi esiettekanne, nimelt Lars-Erik Larsson'i „Printsess Küprosest“.

Sümfoonilisi ja kooride kontserte korraldatakse suvel Stokholmi linna raekoja sinises hallis, kus asetseb ka üks põhjamaade suurim ja täiuslikum orel. Säälseid kontserte korraldatakse kord nädalas maksuta ning nad on väga populaarsed ja armastatud rahva poolt. Samuti väga suure küllastajaskonna omavad vabaõhumuuseum „Skanseni“ sümfoonilised ja sõjaväeorkestri kontserdid. „Skanseni“ harilik küllastajate arv ulatub 10—45 tuhandeni. Selle populaarsuse võitmiseks on vastuvaieldamatult kaasa aidanud Stokholmi ajakirjandus. Stokholmi päevalehed ühes „Skanseni“ juhatusega korraldasid kolm võistlust, mis rootslastes on esile kutsunud

suure liikumise rahvaliklihtsa muusika ka-suks.

Esimene võistlus toimus kevadel, aprillis, uute rahvalike laulude tekstide saamiseks, umbes meie Propaganda Talituse pidulike ja isamaaliste laulude võistluse sarnaselt. Sisse tuli ligi 3000 mitmesugust laulu. Huvitav, et esimese auhinna sai kirikuõpetaja; teise rahvaülikooli rektor, kolmanda — pangaametnik. Sellest nähtub, et osavõtt võistlustest oli väga laialdane ja kutselised luuletajad jäid tagaplaanile. Mais oli võistlus eespool nimetatud lauludele viiside leidmiseks. Nõuti ühehäälseid viise. Neid tuli kokku üle 1300.

8. juunil korraldati esimene kooslaulu harjutus „Skansenis“ viibivale rahvale. Vaatamata suvisele ajale ja kallile sissemineku piletille (75 ööri, umbes 75 senti meie rahas) võttis laulmisest osa ligi 20.000 inimest. Sellest alates kui ilm lubas, korraldati sääraseid rahvalikke lauluõhtuid kaks korda nädalas. Alati oli osavõtt nendest õhtutest väga elav.

Pääle võistlusel auhinnatud palade kasutatakse sääli rahvalaule, tuntumate heliloojate viise, väikesi kaanonikesi ja isegi moodsaid lööklaule helifilmidest. Viisid on väga rõõmsaloomulised ja elavad, sõnades ülistatakse laulu, noorust, kevadet, elurõõmu, tööd jne.

Kõrvaltvaatajale näib, et nende rahvalike muusikaõhtute hingeks on noor, rõõmus ja

muusika õpperingi koor ja kõnekoor. Muusikatunde üksikutele ja harjutusi rühmadele toimub igapäev. Õpilasi rahvaülikoolis on tavaliselt 80 ümber.

Umbes samaselt toimub muusikaõpetus ka teistes rahvaülikoolides, mõnes suuremate, teises vähemate tulemustega. Rootsis on isegi loodud muusika rahvaülikool, mille ülesandeks viljeleda rootsi rahvalikku muusikat. Kursused siin kestavad vahetpidamata nii suvel kui ka talvel ja kuulajaid on rahvaülikoolil enam, kui ta suudab vastu võtta. Õpetatakse lühema ja pikema aja jooksul ning jätkuvate kursuste kujul üksikute pillide käsitamist, koori ja orkestri juhtimist ning muud maaolude ja võimaluste seisukohast. Täiendavad siin end pääasjalikult küla muusikaelu juhid ja noored, kelle võimalused ning aeg ei luba neid omandada spetsiaalharidust ega diplomit, kuid kellel siiski oma muu elukut-

setöö kõrval on huvi ka muusika küsimu-sile ja muusika viljelemisele külades.

Selles suunas on ka meie rahvaülikoolid Kundas ja Ravilas teinud tõhusat tööd, kuigi neil puuduvad seni muusikalise eriharidusega õppejõud ning kuigi ka nende varustust jätab soovida.

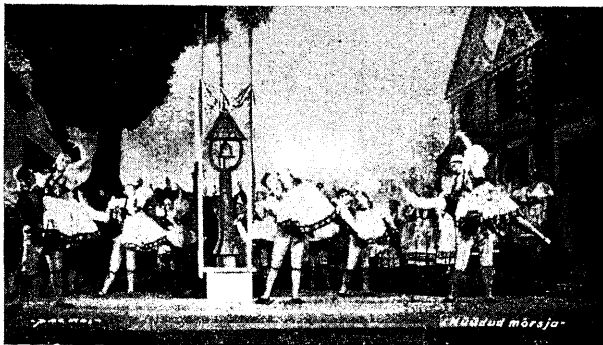
Meie rahvaülikoolide edaspidisel arengul oleks soovitatav asja juhtida nii, et üks meie rahvaülikoolidest saaks muusika ja laulu viljelemiseks vastava erilme. Siin õpetaks laulu ja muusika tundmist juba vastava eriharidusega ja ettevalmistusega aineõpetaja. Siin oleks võimalik korraldada siiski lühemaajalisi muusikalisi täienduskursusi ning tarbekorral teise aasta kursus enam õppida tahtjale.

Ja kuigi ka rahvaülikoolid veel kõike ei suuda meie muusika rahvamassidele lähemale toomiseks — suur samm edasi oleks see ometigi.

A. Melkop.

*B. Smetana ooper
„Müüdnud mõrsja“;
tantsustseen
kolmandast vaatusest.*

meeldiva välimusega, (võiks ütelda isegi näitleja annetega) eeslaulja ning juht Sven Lilja. Iga kuulaja peab tunnustama, et laulu õppimine Sven Lilja juhtimisel tõesti hästi edeneb. Selle edukusele püüavad ka Stockholm ajalehed kaasa aidata.

Augustikuus valiti jällegi paremaid viise lauludest, mis kanti ette kolmel viimasel harjutusel. Hääletajate vahel jagati ergutusauid. Kolmanda suurema võistluse korraldasid Stockholm päevalehed parima kava n-n. „ideaalprogrammi“ leidmiseks puhkpilliorkestri ettekanneteks „Skansenis“ ja ühes suuremas kohvik-restoranis.

Asjatundjate komisjon hindas sissetulnud ettepanekutest parimaks ühe keskkooli õpilase koostatud kava. Auhinnatud kavas oli muude hulgas esimene osa Schubert'i „Lõpetamata sümfooniast“, Sibelius'e „Finlandia“, pop. ooperist „Carmen“ avamäng „Orfeus allilmas“, Strauss'i valss „Kevadhelid“. Rootsi autoreist Hugo Alfvén'i rootsi rapsoodia „Jaaniöö“. Teise auhinna vääriliseks tunnustatud kavas on rohkem rootsi helitöid — Peterson-Berger, Söderman jt.

Võttes arvesse suuri rahvahulki, kes puhkpillide orkestri kontserte külastavad nii „Skansenis“ kui ka mitmetes teistes lõbustuskohtades, peab märkima rootsi päälilaste suurt huvi ja poolehoidu puhkpillimuusikale. Omakorda rahva soe osavõtt kontsertidest moodustab selle soodsa pinna, millel edukalt areneb muusikaline tegevus.

„Skansenis“ esinev Rootsi Kuningliku Mereväe orkester on üks oma alal parimaid Põhjamaadel: Tema koosseis pole küll väga suur, (32—35 meest), kuid koosmäng on väga puhas, ühtlane, täpne ja jõurikas.

Orkestri koosseis erineb meie omast hulgaliselt tromboonide arvuga (6—7). Puupillidest puuduvad küll oboed ja fagotid, kuid B-klarnetite 9- kuni 10-meheline rühm on

küllalt kandev. Tarvitatakse ainult Böhmi klarneteid, missuguste häälestus igas helitõus on puhas. Es-klarnet meie puhkpillide orkestreis osutub häälestuselt väga ebanuuskaliseks pilliks, mis osalt oleneb muidugi instrumentidest, kuid Rootsi Kuningliku Mereväe orkestri Es-klarnet kõlab sama mahedalt ja puhtalt kui B-pill. Ka B-bassi solistitehnika, haruldase sorava stakaatoga ja keelpillkontrabassi pehmusega, väärrib imetlust. Näib, et orkestrimängijad suures enamusel on hääd solistid.

Omaette mainimist väärrib meisterlikult orkestrit valitsev nooruslik-sümpaatne ja väga energiline dirigent Ivar Widner. Tema esinemist ei saa kirjeldada, seda peab nägema! Äärmine korrektsus, tagasihoidlikkus, kuid täpsus, paindumus, elav liikuvus ja temperamendikus iseloomustavad seda juhti.

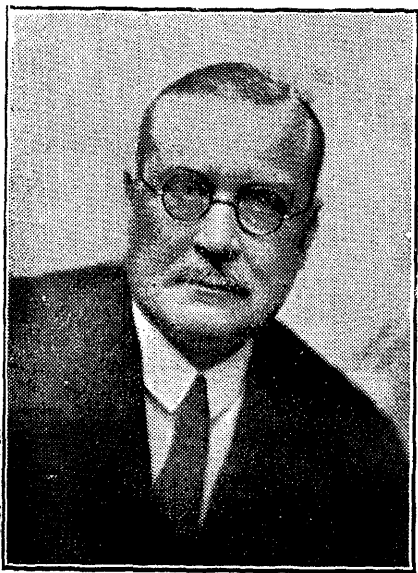
Ivar Widner on tuntud ka koorijuhina; tema meeskoor n-n. „Orfeuskoor“ esines „Skansenis“ kontserdiga, kus sai suure menu osaliseks. Huvitav oli koori esinemine puhkpilliorkestri saatel, mis kõlas väga hästi ja väärriks meilgi rohkem harrastamist, eriti väliskontsertidel.

Kokkuvõttes: suvine ja sügisene Stockholm pakub turistidele ka muusika-alal mõndagi tähelepanuväärset. Eriti väärrib märkimist laiaulatuslik ja kindlasuunaline muusikaline propaganda, mida teostavad mitmed rootsi muusikamehed ja keda silmapaistvalt toetab Stockholm ajakirjandus.

Rahvamasse praegusel ajal laulma panna, ajal kus laul ja muusika on laiadest hulkadest välja tõrjutud tehnilise ajastu mehhaanilise muusikaga, kas see pole tõesti vaimustav ja tänuväärne ülesanne! Muusika-alal meie naabermaa, Rootsi päälinn väärrib jälgimist ja võiks olla eeskujuks meiegi suvisele uinuvale Tallinnale.

U. L.

Artur Kapi-nimeline muusikahooaeg

Selle nimetusega on ristitud meie tähtsamate muusikaorganisatsioonide ja asutuste poolt algav muusika hooaeg, lähtudes Artur Kapi suurtest helikunstilistest teenetest eesti muusikas, millele tunnustamist ja auga hindamist käesoleval momendil eeldab lugupeetud meistri 60. a. sünnipäev 28. veebruaril 1938.

Meie kunstmuusika on ümmarguselt sada aastat vana. Sellest ajast suurem osa langeb koorilaulule, mille loomingu algul pidi end toitma päämiselt võõrastest laenudest. Alles möödunud sajandi lõpupoolest tekkisid meie oma heliloojad, kes sisustasid eesti kooriloomingut rahvusliku omamuusika vaimuga. Veel noorem on eesti instrumentaalne ja sümfooniline loomingu, mis tärkas alles möödunud ja käesoleva sajandi vahetusel. Eriti viimase algatamisel ja arenemisel on Artur Kapi põhjapanevad ja pioneerilised teened. Kui käesoleva sajandi algusaastail Tallinnas ja Tartus tehti algust esimeste eesti sümfoonilise muusika kontsertide korraldamisega, siis täitsid A. Kapi teosed selles domineeriva osa. A. Kapi teostega on pühitsetud meie esimesed rahvuslikud teatri- ning kontserdimajad „Vanemuine“ ja „Estonia“, milleks ta eriti pühendas oma „Esimese süüdi eesti viisidest“ ja kantaadi „Päikesele“.

A. Kapi muusikapedagoogilisest koolist on võrsunud enamik meie kaasaegse generatsiooni nooremaid heliloojaid, kes on annud ooperi ja oratooriumi suurvormides silmapaistvaid teoseid (E. Aav, J. Jürgenson, J. Hiob jt.) ning edukalt on viljelenud meie koori- ja soololaulu kui ka instrumentaalmuusikat.

A. Kapp seega pääle oma isikliku loomingu, mille suurvormid, nagu sümfoonia, orat. „Hiob“, orel- ning orkestriteosed jne. moodustavad eesti muusikaloomingu tuseda ja kõrgeväärtusliku osa, jätkab oma kõrget helikunstilist missiooni rohkearvuliste kasvandike muusikaloomingu kaudu, arendades oma õpilasi vabalt, mõjustamata nende individualiteeti ja muusikalist fusioonoomiat.

Neil asjaoludel Eesti Akadeemiline Helikunstnike Selts ühes teiste tähtsamate muusikaorganisatsioonidega ja asutistega loevad enda kohuseks eelseisvat muusika hooaega pühendada erilisel A. Kapi ja tema õpilaste loominguale. Hooaja avakontsert toimus „Estonia“ Sinises Saalis 3. oktoobril Riigi Ringhäälingu avaliku raadio-õhtuna.

Kujunegu see hooaeg võimsaks tõukeks meie heliloomingu arenemisele, andku ta uut hoogu nii loojaile kui kuulajaile, lühendagu ta seda vahemaad, mis meid veel lahutab absoluutsest ja tõelisest muusikalisest endaleidmisest.

*Eesti Akadeemiline Helikunstnike Selts
E. V. Tallinna Konservatoorium.
E. K. Helikunsti Sihtkapitali Valitsus.
Riigi Ringhääling.
Eesti Lauljate Liit.
Estonia teater.
Estonia Muusika Osakond.
Kirikumuusika Sekretariaat.
Tallinna Töölismuusika Ühing.
A. Kapp'i endiste õpilaste koondis.*

A. Kapi-nimelise muusikahooaja tähtsamad kontserdid.

Riigi Ringhääling — korraldas avakontserdi 3. okt. ning annab rea A. Kapi ja tema õpilaste tööde ettekandeid. Pääle selle ringhääling kannab üle kõik tähtsamad ja suuremad A. Kapi-nimelise hooaja kontserdid.

„Estonia“ — annab A. Kapi teoste sümfooniakontserdi (arvatavasti 24. veebr. 1938) ja 8. okt. esitati J. Hiobi orat. „Suitsev Siinai“. Pääle selle võtab mängukavva E. Aava oop. „Vikerlased“.

Ooper ja kontserdid

Tallinn.

„Estonia“ teatris toodi uuesti lavale čehhi helilooja Bedrich Smetana ooper „Müüdüd mõrsja“, kusjuures lavastajaks oli Čehhoslovakkia riikliku konservatooriumi professor ning Praha Rahvusooperi režissöör F. Pujman.

B. Smetana kaheksast ooperist on „Müüdüd mõrsja“ järjekorras teine ja ühtlasi kõige tähtsam. Teos baseerub klassikalisel alusel ning säärastena kannab ka rahvusliku muusikaloomingu jooni. Autor siin asetab end čehhi helikunsti omapärasuse suuna rajaja kohale, milline positsioon jääb temale püsima alaliseks.

„Müüdüd mõrsja“ evib natsionaalsuse kõrval samuti hinnatavaid üldkunstilisi väärtusi. Teose vormiline ehitus on rajatud tasakaalule. Nendes raamides antakse elevust loovat muusikalist sisu. Viisilist ilu leidub rohkesti. Soolod, ansambliumbrid ja koorid vahelduvad hääs järjestuses. Teose läbitöötus ja orkestratsioon ilmutavad kunstipära.

F. Pujman oli lavastuse teinud suure andumusega ja vastavalt saavutanud õnnestunud tulemusi. Näitlev külg püsis muusikaga tihedas sidemes. Mõlema poole liitmisega loodi kunstitihe tervik. Ooperliku mängulaadi esitamise seisukohalt lavastus pakub meile mõndagi õpetavat.

Käesolevani on müüdüd mõrsja Marenka osas esinenud O. Tiedeberg, kes laulis võrdlemisi värskest ja rakendades edukalt ka mängulist külge. Tema partnerina M. Taras sooritas laululise ülesande päris mõjuvalt, ainult rütm tal alati pole küllalt kindel. Mänguline ilmekus siiski veel laseb

endale oodata. Aga ehk pääseb seegi kord lahti tõkete tagant.

Kuidas üks ehtne lavakuju välja näeb, sellest andis tunnistuse A. Viisimaa Vasēki osas. Ka vokaalselt ta oli hindamist pälviv. Samuti väärib seekord komplimenti B. Hansen kosjasobitajana. Ta üllatas oma liikuvusega, iseloomustamise oskusega ja väljapeetud stiiliga. Laululisest küljest jäi meeldiv mulje.

Väiksemaid osi esitasid sobivusega N. Loona, J. Siimon, K. Viitol, J. Viilard, J. Kikas jt. Baleriinil K. Mالدutiselgi tuli esineda lauljana, mis näitas vastavat kordaminekut.

Ooperi ettekande R. Kulli auõhtul tema juhatusel mõõdus temporikkalt ja hääd kunstilise tasakaaluga. Osalised üldiselt olid kõik asja juures suure püüdlikkusega.

*

Ooperites võõrustamas käis sopran Tatjana Menotti, kes kuulub Milaano „Scala“ koosseisu. Ta on veel alles noor jõud ning võib areneda edasigi. Ent ka praegu tema lüüriline häälematerjal ilmutab häid koolilisi aluseid. Nii bel-cantos kui koloratuuris ta omab üsna kaugele küündivaid suutmisi. Eeskujulik on hingamine. Ta ilmutas maitsekat muusikalist tõlgitsemist ja oskas ka lavaliselt arendada siduvat mängu. Temas leidub õrnust ning soojust. Käesolevani ta on esinenud „Traviatas“, kuna kavatsuses seisavad veel „Boheem“ ja „Rigoletto“.

„Estonias“ tuli tänavu sügisel ettekandele uus algupärane operett „Tatra tüdruk“. See on P. Ardnal kirjutatud vastava vor-

Estonia Muusika Osakond — esitab hooaja teisel poolel A. Kapi orat. „Hiibob“.

Eesti Lauljate Liit — annab 30. jaan. 1938 Tallinna ühendatud sega-, mees- ja naiskooridega A. Kapi koorilaulude kontserdi, pääle selle soovitab oma liikmeskonna kooridele koostatud musterlavade järgi korraldada A. Kapi ja tema õpilaste koorilaulude kontserte.

Tallinna Konservatoorium — korraldab A. Kapi 60. a. sünnipäeval, 28. veebr. 1938 tema austamiseks kontsertaktuse.

Kirikumuusika Sekretariaat — korraldab rea vaimulikke muusikaettekandeid A. Kapi ja tema õpilaste tööd.

Eesti Akadeemiline Helikunstinike Selts — koostab oma esimese kammerkontserdi A. Kapi teostest ning pühendab hooaja kestel A. Kapi ja tema õpilaste teostele mõningaid kontserte.

Tallinna Töölismuusika Ühing — korraldas ühe hommikkontserdi A. Kapi helitöödest ja annab teise tema õpilaste teostest.

On loota, et haridusministeeriumi koolivalitsus soovitab korraldada A. Kapi sünnipäeval, 28. II 1938 koolides vastavad aktused.

Helilooja Riho Pätsil on koostamisel laululatuslikum essee A. Kapi ja tema eluloo kohta, milline sisaldaks ka vastavat materjali austamisaktuste korraldamisteks üle maa.

Foto Parikas.

R. KULL ja F. PUJMAN

mi suurmõõtude järgi ja suudab ka sisult võistelda operettide kesktaasel. Siin leidub viisilisust ja vaheldavust numbrite mitmekesisuse mõttes. Eriline vaimukus just ei löö esile muusika leidlikkuses, kuid mõndagi võib jälgida rahuldunult. Elavam ja painduvam harmonisatsioon suudaks tõsta teose väärtust. Pääosades esinesid G. Murre — sopran ning H. Kaasik — tenor, täites oma laululised ülesanded sümpaatselt. Hääde tulemustega juhatas V. Nerep.

Suurema kontserdiuudisena tuli „Estonias“ ettekandele Joh. Hiobi vastne oratoorium „Suitssev Siinai“. Täitmise võtsid osa solistid O. Lund, K. Ots ja K. Viitol, Toomkiriku segakoor „Cantante Domino“ ning „Estonia“ ja Riigi Ringhäälingu ühendatud sümfooniaorkester U. Topman'i juhatusel. Oratoorium koosneb 26. numbrist solistidele, koorile ja orkestrile. Nendest mõnedes leidub hääd muusikat, nagu teise ning kolmandagi jao lõpupaigu. Üldiselt aga autor kaldub forsseerimistesse ja kompaktsed orkestratsiooniga varjutab ka sisult hästi arendatud osi. Soolonumbrid pisut liialdalt kalduvad kõnelaua poole. Tundub, et kui see oratoorium orkestreerida läbipaistvamalt ning soolodes anda rohkem viisilist elementi, siis saame päris mõjuva kunstiteose, sest praegu selles leidub omajagu ilu — ka varjatud kujul. Ja J. Hiobi annetes ei saa vaielda. Ta peab end ainult vaostama ning kontsentreerima. Oratooriumi ettekandeks oli tehtud rohkesti tööd, millest küll täitmise juures läks mõndagi kaotsi orkestri ületähtsustamise tõttu. Koori meeshääle rühm osutus väikeseks võrreldes naistega. Solistid esinesid vastuvallat.

Pühapäeval 10. okt. korraldati „Estonias“ kontsert-aktus meie puhkpillikoore ide ja David Otto Wirkhaus'i 100 a. sünni-

päeva mälestamiseks. Sündmus oli viidud ühte puhkorkestrite juhtide instrueerimiskursustega. Palasid XI üldlaulupeo kavast sooritas Tallinna ühendorkester ligi 200-mehelises koosseisus R. Kulli juhatusel. Ettekanded õnnestusid kõigiti hästi. Mõned numbrid esitati D. O. Wirkhaus'i aegsest repertuaarist vastavalt moodustatud koosseisuga H. Luhari juhatusel. Ülevaatliku kõne D. O. Wirkhaus'i tegevusest pidas A. Üksip.

Tänavu on kuulutatud välja Artur Kapi-nimeline muusikahooaeg tema peatselt ligineva 60. a. sünnipäeva puhul. Nimeetatud hooaeg avati pühapäeval 3. okt. Riigi Ringhäälingu poolt vastavate ettekannetega. Eeskavas esisid A. Kapi teosed: kontsert orelile ja orkestrile, „Viimne piht“ viiulile oreliga, „Vaimulik aaria“ oreliga, trio viiulile, čellole ja orelile, tokaat orelile ning veel rida soololaule. Solistideks olid O. Lund — sopran, R. Palm — viiul, K. Grünberg — čello, H. Lepnurm — orel. Kõnega esines konservatooriumi direktor prof. J. Aavik. Orkestrit juhatas prof. R. Kull. Kontsert oli sisukas.

Artur Kapi austamist toimetas ka Tallinna Töölismuusika Ühing, andes samuti terve kava tema helitöödest. Ühingu sümfooniaorkester N. Goldschmidt'i juhatusel kandis ette prelüüdi „Hauad“ ja kaks esimest jagu „Eesti süüdist nr. 1“. Sooritus osutus kordaläinuks. Hästimõtestatud tõlgitsusega andis koor P. Indra juhatusel rea numbreid. Solistidena esinesid laulupaladega tujukohaselt M. Pärtelpoeg ja A. Tammi; saatis sobivalt P. Indra. Kõne pidas prof. A. Topman. Kontsert muusika loominguliselt sisult oli hääd.

Veel kolmaki esinemine seisid tihedas ühenduses Artur Kapi nimega. Ta ise oli kaastegevaks Toomkirikus toimunud J. Siimoni kontserdil. Haruldase juhusega kuulsime A. Kappi improviseerimise. Ta on omaaegne orelivirtuoos ja silmapaiste kontserteerija, seisab aga nüüd juba ammu sellest tegevusest võrdlemisi eemal. Improvisaatorina A. Kapp andis huviküllase muusikaterviku. Ka mänguriista valitsemises ta avaldas ennast meistrina. J. Siimon laulis pika rea numbreid maailma-literatuurist ja esitas ka eesti autorite tooteid. Vokaalne arendamine ning sisuline tõlgitus jätsid mõlemad hääd mulje. Samuti hinnatavate võimetega sooritas H. Lepnurm oma soolopalad kui saated laulu juure orelil.

Tallinna politseinikud andsid oma traditsioonilise sügiskontserdi „Estonias“. Kava esimese jao täitis puhkpilliorkester J. Kostabi juhatusel, keskosa solistid ja lõpupoole meeskoor H. Roosma juhtimise all. Üldiselt nende kontsertide tasapind on tõusnud, nii et praegu võib pakutavasse

Foto Parikas.

suhtuda juba üsna nõudliku hindamisega. Nii koori kui orkestri ettekanded viidi läbi häid muljeid andvalt ja distsipliinikalt. Edukalt soleeris T. Liblik kontrabassil ning esines koos K. Rannega saksofoniduetis. Viimane näitas ennast ka tubli ksülofonistina. Kiidetavaid tulemusi andsid lauljad J. Piller — bariton ja R. Kolmpere — tenor — nii üksikult kui duetis. Hää saatjana esines P. Indra klaveril ja oreilil.

Mõninga vaheaja järele kontserteris Tallinnas jälle pianist A. Borovski. Ta esineb endiselt tehnilise virtuositeediga, kuid on temperamendilt muutunud nagu pisut taltunumaks. Siiski ei puudunud ka nüüd jõulised puhangud. Ta mängis hää varjunudliku painduvusega ja selge temaatilise liigitlusega. Õige kujuka tõlgitsuse osaliseks said Bach'i, Beethoven'i, Skrjabin'i, Liszt'i ning Prokofjev'i teosed. Viimase sonaat nr. 2 uudsema palana jättis mulje hääst sisu- ja vormikunstist.

Viiulikunstnik Miša Elman võõrustas meid esmakordselt ning andis kaks kontseriti. Kuna ta kasutab maailmakuulsust, siis oli huvi esinemise vastu elav. Tulebki mõõnda, et M. Elman valitseb tehnikat suurepärase virtuositeediga. Eriti hästi on aga arendatud välja parem käsi. Tõlgitsuse mõttes kunstielevusest oli parem esimene õhtu. Iseäranis meelejäädvalt anti Beethoven'i „Kreutzeri-sonaat“. Nendel esinemistel äratas veel suurt tähelepanu ansambli külge. Viiulikunstnik ühes saatja V. Padva on pikema aja jooksul oma repertuaari töötnud koos välja õige kauge täpsuseni. V. Padva kui tehniliselt tugev jõud siiski vahel sisuliselt ei saavuta erilist nõtkust.

Teiseks kuulsuseks ja esmakordseks külastajaks osutus oma kontserdiga Efrem Zimbalist. Tedagi loetakse maailma esimeste hulka. Tehnikat võib nimetada õige väljapaistvaks ja tõlgitsust veelgi kujukamaks. Muusikaline vaist stiili tabamisel on väga terav, peensusi antakse hulgaliselt. Aga temperament alati ei löö vajalise tugevusega leegitsema, toon paiguti jääb pisut õhukeseks. Ometi ta serveeris palju siduvaid momente ja tekitas hää üldmulje. Mis puutub tehnika suurvormi, siis selles natuke puudub viimase pulgani (paarikflažoletid Paganini juures). Saatja M. Zalomonoviõs oli keskmine jõud.

Teise külaskäigu tegi meile flöödikunstnik Lambros Demetrios Callimahos. See on haruldane kunstijõud oma erialal. Tema tehnilised suutmisend panevad lihtsalt hämmastuma. Siia ei tohi üldse läheneda lisanõudmistega. Ja oskusi ta kasutab ainult kui tõlgitsusliku sisu teenija. Selleks on tal liiga hää maitse, et kalduda vähe-malgi määral efektidele. Ja ta suudab puhtmuusikaliste vahenditega siduda kõrgeima

A. Kikas, A. Viisimaa ja K. Maldutis
„Müüdüd mõrsjas“

astmeni. Seekordne eeskava oli täiesti uus ning koostatud huvitavalt. Vanema ajajärgu toodangu kõrval serveeriti õige rohkesti meile uudset prantsuse heliloomingust. Läbilõikes oli interpretatsioon haruldaselt ilmekas. Solisti saatis P. P. Lüdigid tiheda kontaktiga.

Noor klaverikunstnik Hermann Godess, kes kontserteris siin esmakordselt, jättis võrdlemisi hää mulje oma tehniliste ja tõlgitsuslike võimete suhtes. Tohib loota, et tal ei puudu tulevik oma karjääri jätkamisel pärast neid esimesi samme.

Niinimetatud lõbusat kammermuusikat pakkus „Collegium musicum instrumentale“ Berliinist H. Dieneri juhatusel. Ettekanded sooritati hää käsitlusega. Kergema laadiga palade kõrval Schubert'i kvintett võttis kaaluvama kohta.

Esmakordselt kontserteris Tallinnas Leo Grivski-nimeline vokaalkvartett. See on võrdlemisi hästi kokkulaulnud ansambel. Teistest häältest eralduvam oli esimene tenor. Kava koosnes põhimiselt vene repertuaarist — originaaltoodetest ja rahvalaulude säadetest. Viimaste hulgas leidis ka üks läti, teine eesti pala („Tule koju“), millis-

test mõlemad kanti ette algkeeles. Vahelduseks kontsert jättis päris kena mulje. Koosseisu kuulsid: V. Nepiljujev — I tenor, L. Grivski — II tenor, P. Torski — bariton, J. Rasuvajev — bass.

Tuleb märkida veel hõimuaktust, mille kava sisaldas üsna rohkel määral muusikalisi ettekandeid. Nii „Raudami“ segakoor K. Leinuse juhatusel laulis edukalt rea palasid, sopran T. Kroon sooritas meeldivas väljenduses soolonumbreid — enami-kus eesti rahvalaulud — ja T. Koch esines painduva tõlgitsuse juures klaveriteostega. Viimane täitis hästi ka saatja ülesandeid.

Ed. Visnapuu.

Tartu.

Sügishooaja avas klaverikunstnik Aleksander Borovski, kes enam hulk aastaid Tartut polnud külastanud. Borovski interpretatsioon on palju otsekohestust, hoogu ja võltsimatut jõudu. Kogu kava toodi esile küll omapärase kuid põhjalikult läbimõeldud tõlgitsusega ja tehnilise viimistlusega. Kava valik aga täielikult ei rahuldanud. Võrdlemisi väheütlevaks kujunesid lõpuks esitatud Liszt'i palad. Kokkuvõttes mõjus pisut igavalt ka kava esimene osa (neli Bach'i teost ja Schumann'i „Karneval“). Siinkohal ei saa märkimata jätta Borovski hääd arusaamist Bach'i teoste üldisest karakterist ja vormilisest ülesehitusest. Kõrgeväärtuslikuks kujunes kava teisest osast Prokofjev'i teine sonaat ja Skrjabin'i prelüüdid. Prokofjev on üks suuremaid kujusid kaasaja komponistide seas. Tema loomingut iseloomustab jõuline ja seejuures peenemaitseline leidlikkus, nii vormi kui ka harmoonia suhtes, mis sunnib kuulajaid (olgu see muusik või asjaarmastaja) tahes-tahtmata kaasa elama.

3. okt. andis ülikooli aulas viiuliõhtu Evald Turgan. Juha aastaid tagasi võis Turganis veenduda kui andekas ja edasipüüdjas kunstnikus. Tema järjekindlad esinemised on näidanud, et need, kes ennustasid Turganile edu tulevikus, pole eksinud. On korduvalt alla kriipsutatud Turgani hääd maitset kava valikul ja intelligentlust selle esiletoomisel. Seekord tahaks juure lisada tema tooni iseloomu muutumist märgatavalt südamlikumaks, võiks ütelda romantilisemaks. Ka üldine esinemine jättis kõigiti vaba ja küpse mulje. Kogu küllaltki ulatuslik kava viidi läbi suure seesmise üleolekuga ja rutiiniga. Turgan on läbi neist aegadest, kus publik võib muutuda segavaks ettekande terviklikkuse esiletoomisel ja see on interpreteerival kunstnikul vägagi oluline. Esimese numbrina ettekantud Vitali „Cha-

conne'ile“ järgnes Mendelssohni e-moll kontsert, mille ettekannet võib julgelt nimetada Turgani parimaks saavutiseks suurvormide esiletoomisel. Hääd on naudida ettekannet, kus on õieti leitud ja üle antud muusikalise vormi peensused ning üldmuljes siiski tervikuna esitatud, ja Turganil selle jaoks on erilist annet. Ka tehniliselt võib ettekannet kõigiti kordaläinuks lugeda. Kava teine osa algas uudisteosega — Eugen Kapi d-moll sonaadiga. E. Kapp on noorema generatsiooni üks andekamaid heliloojaid. Tema teostes leidub omapärase meeleolu ja harmoonilist värs্কust. Nii siin kui ka mitme teise pala juures (näit. lõpus esitatud Ravel'i palad) võis veenduda Turgani leidlikkuses anda erinevust mitmesuguste komponistide omapära esiletoomisel. Raske on leida väljendust kõigele sellele, mis Turgani esinemised meeldivaks teeb. Asjata oleks seda otsida ainult tehnilistest edusammudest ja poognatõmmetest. Kunstiline väljendus on hinge peegel, mille arenemine sammub paralleelselt vaimu suuruse ja seesmiste pingete niivooga. Turgan on täielikku poolehoidu leidnud ka Tartu publiku poolt, mida tõendas viimse võimaluseni väljamüüdnud aula ja soojad ovaatsioonid. Klaverisaade oli noore andeka pianisti V. Tiltingu kätes, kes oma ülesande sooritas kõigiti väärikalt.

Väikese peetumuse valmistas viiulikunstnik Efrem Zimbalist. Tema nimi on kahtlematult tuntud kõikjal ja ka Tartus, ehkki tema seekordne külaskäik meile oli esimene. Et Zimbalist kuulub maailma esimeste viiuldajate hulka, siis ka igaüks, kes sellest teadlik, kontserdile minnes võtab kaasa kõige parema eelarvamuse. Siinkohal ei saa märkimata jätta, et see eelarvamus sajabrotsendiliselt ei täitunud. Kava algusosa täitmisel, kus oli esitatud Händel'i E-duur sonaat ja Bach'i d-moll partiit, kontsertant kohati jättis kuulaja külmaks ja üldmuljes mõjus pisut igavalt — eriti Bach'is. Händel'ist parim oli kolmas osa (Largo), kus kunstniku omapärane ja haarav kantileen ületamatult pääses mõjule. Sama võib ütelda kõikide meloodiliste momentide kohta. Ilmutanuks kontsertant enam temperamenti, olnuks mõju kahtlematult palju suurem. Haaravana mõjusid järgnevad Chausson' „Poem“ ja Ravel'i „Tzigane“. Siin võis täiel määral veenduda Zimbalistis kui kõrgeklassilises kunstnikus, kelle mäng on küps nii sisuliselt kui tehniliselt. Üllatav oli puhtus tehniliselt rasketel kohtadel. Kava teises osas esitati neli Paganini pala, milledest huvipakkuvam oli „Non piu mesta“, kus kontsertant näitas suuri tehnilisi võimeid kaksik-flažolettide tarvitamisel. Üldmulje Zimbalistist jäi siiski meeldiv. Kunstnik omab kõrgekultuurilist kaalu, mis ei jäta mõju avaldamata. Kla-

veril saatis Marija Zalomonovičs so-
liidselt, kohati vahest pisut tagasihoidlikult.
Publikut oli Saksa teater tulvil, kuid ei või
ütelda, et vaimustus oleks olnud eriti suur.

„Lõbus kammermuusika“ — sel-
liselt tituleeritud kammermuusika kontserdi
andis Saksa teatris „Collegium musicum
instrumentale“ Berliinist. Nimetatud õhtu,
mis omalt üldilmelt oli enam intiimset
laadi, pakkus huvitavat vaheldust tõsiste
kontsertide kõrval. Pole küll täpset etteku-
jutust omaaegsetest lõbusatest „kammer-
muusikalistest koosviibimistest“, kuid midagi
selletaolist, nagu pakkus seda „C. M. instr.“,
võib küll oletada. Kava oli peamiselt koos-
tatud kergesisulistest kammermuusika pala-
dest. Kandvavamaks teoseks oli Schubert'i
C-duur kvintett keelpillidele. Nii selle teose
kui ka kogu kava läbiviimine toimus hää
koosmängulise viimistlusega, andes esikoha
tagasihoidlikule kuid täpsele tõlgitsuslaa-
dile. Eriti stiilselt esitati 2 Mozarti duetti.
Vähem huvipakkuv oli Boccherini „Õine tä-
navamuusika“ ja esitatud Haydn'i „Kunsti
10 käsku“. Seevastu seksteti saatel pakutud
lisapala, Bach'i kaksikkontserdist kahele
viulile, kujunes omalt muusikaliselt sisult
kogu õhtu nauditavamaks numbriks. Publi-
kut oli vähevoitu. *Ed. Oja.*

Viljandi.

3. oktoobril Viljandi Naisklubi korraldas
„Koidu“ saalis kontserdi, kus esines Nais-
klubi liige, Tall. konservatooriumi üliõpi-
lane pr. N. Käärrik (sopran) ja küllalis-
solistina viiulikunstnik Zelia Aumere.

N. Käärrikul on meeldiv hääletämbur ja
küllalt rikkalik materjal, mis hääletehnil-
selt on läbi teinud juba kaugeleulatava
kooli. Tema lüürilisele, koloratuurse iselo-
muga sopranile sobisid hästi aariad Mo-
zarti „Võlflöödist“, Gounod' „Faustist“ ja
romanss Delibes'i „Lakmest“. Hää interpre-
edina avaldas lauljanna ennast kolmes Prit
Ardna meeleolulises palas, milledest esi-
ettekandel olev Juhan Liiva sõnadele kir-
jutatud „Üks suu“ andis meeldejääva elamu-
se. See laul teenib edaspidi kindlasti üld-
dist tähelepanu vokaalsolistide repertuaaris.

Teine solist, Z. Aumere, esines peamiselt
tehniliste paladega Kreisler'i, Wieniawski,
Sarasate jt. loomingust. Kunstnik mängis
silmapaistva virtuositeediga, kuid paistis, et
ta seekord polnud siiski oma võimete tipul,
puudus vajaline rahu ja enesekindlus.

Klaveril saatis helilooja Prit Ardna.
Kontserdil oli publikut rohkesti, solistidele
jagati palju ovatsioonide ja lilli.

P. V.

Helitööde võistlus kindral Lossmanni auhinnaile.

Tallinna Meestelaulu Seltsi toetajaliige
kindral Artur Lossman on annetanud
auhinna, mille ta TMS-i juhatast oma ära-
nagemise järele palub määrata autasuks
ühle eesti heliloojale 1937. a. jooksul mees-
koorile kirjutatud helitöö eest, mis esma-
kordselt ettekandele tuleks TMS-i kontser-
dil. Auhinnaks on 100 kr.

Annetaja soovi täitmiseks TMS-i juhatus
palub eesti heliloojaid, kes soovivad sel pu-
hul korraldatud võistlusest osa võtta, läki-
tada hiljemalt 1. jaan. 1938. a. seltsi büroo
nimel (Tallinn, „Estonia“ teatrimaja) need
oma helitööd, mis on loodud meeskoorile
1937. a. jooksul ja mis seni ette ei ole kan-
tud. Helitööd tuleb sisse anda märgusõna
all „Kindral Lossman'i auhind“, kusjuures
helitöö peab kandma varjunime, kuna au-
tori õige nimi ja aadress tuleb mahutada
sama varjunimega märgitud kinnisesse ümb-
riku. Võistlusele saadetud helitööd olgu
selgelt loetavad, nad ei tohi olla kirjutatud
aga autori enda käega.

Võistlevate helitööde hindamiseks TMS-i
juhatus moodustab žürii, mille liikmed ei

Meeskooride elu

või võistlusest osa võtta. Žürii valib esita-
tud helitöödest välja parima, võttes aluseks
tema sisulist väärtust ja sobivust ettekan-
deks TMS-i võimete ulatuses, kusjuures heli-
töö võib olla ka solistidega ja orkestriga
või ainult koorile.

Žürii otsuse kinnitab TMS-i juhatus
kindral Lossman'i arvamist ära kuulates.

Koorijuhhi kriis Tallinna Meestelaulu Seltsis.

Prof. Topman'i lahkumisest saadik ei ole
meie suurimal meeskooril Tallinna Meeste-
laulu Seltsil enam õnne koorijuhitidega. Mõ-
ningate ebaõnnestunud katsete järele jäädi
peatama noore ja andeka koorijuhhi Gustav
Ernesaksa juure, kes ka suure hooga asus
tööle.

Äsjamöödunud TMS-i pääkoosoleku jä-
rele on tulnud aga TMS-i juhatastele koori-
juhilt vormiline lahkumiskiri, milles põh-
jendusena tuuakse ette ajapuudust. Koori-
juhi lahkumine tuli TMS-le halva üllatusena,
kuna on lähenemas veel päalegi koori sü-
giskontsert. Kuidas lahendada aga koorijuhhi
kriisi on praegu igatahes täiesti lahtine. Esi-
algu kuni kontserdini on võtnud taktikepi
üle samuti noor helilooja Joh. Tamverk.

Tartu Meeslaulu Seltsi kaks kontserti Viljandis.

Tartu Meeslaulu Selts helilooja Ed. Tu-bina juhatusel korraldas 26. sept. Viljandis kaks kontserti: enneõunat vaimuliku kontserdi Pauluse kirikus ja õhtul a-cappella-kontserdi „Koidu“ saalis.

Kirikus esitas koor valitud kava: Palestina, Josephson, Kodaly, Mozart ja Wagner'i „Palverändajate koor“ oreli saatel. Õhtuse kontserdi kava koosnes eesti helitöist, domineerisid vanemapõlve heliloojad.

Koor esines võimsa ja distsiplineeritud tervikuna, kujutades enesest nagu ainsa lauluorgani, mis reageeris pisemalegi juhi avaldusele. Tähelepanu paelus koori häälematerjal, mis ilmutas hääd ja viimistletud kooli. Koorijuht interpreteeris laule suure muusikalise intelligentsiga ja rohkete dünaamiliste varjunditega. Kõik esitatud laulud leidsid viimistletud ja kunstiküpse ettekande.

Saalitais publikut elas kaasa sellele haaravale kontserdile ja jagas ettekannetele rohket kiitust. Hulk laule tuli kordamisele, ka kavale nõuti lakkamatult lisa. Vaimustus jõudis haripunktile lisapalaks esitatud „Tuljaku“ järele — see laul jääb alati värskeks ja kaasakiskuvaks.

Tartu meeskoori kontsert oli Viljandi laulusõpradele suureks kunstiliseks elamuks.

Viljandi meeskoor Nuias.

11. oktoobril sooritas Viljandi Helikunstnike Seltsi meeskoor oma kontsertreis

Nuia alevikku, kus esines tuletõrje seltsimajas. Ülesastumine oli ka kaugemalt meelitanud kokku hulk laulusõpru.

Kontserdi kava, mis koosnes põhimiselt eesti heliloojate töödest, saavutas kuulajakonnalt äärmiselt sooja vastuvõtu, mille tõttu lisapalade andmised üldse lõppeda ei tahtnud.

Tartu laulumeeeste aastapäev.

Hiljuti pühitses Tartu Meeslaulu Selts oma 14. aastapäeva. Aastapäeva pühitsemine algas aktusega. Aktusekõne pidas Seltsi esimees Sutt. Seltsi poolt annetati 9-le tegevliikmele, kes 10 aastat seltsis töötanud, vanusemärgid. Aktus, kus vaheldumisi esitati lauluettekandeid koorilt, oli südamlik.

Uus meeskoor asutamisel.

Tallinna Laevandusega tegelevatel organisatsioonidel on kavatsus asutada meeskoori. Nii on asjast huvitatud põhikirja saanud siseministeeriumi, milline on kinnitatud.

Uus koor kannab nimetust „Merelaul“ ja koori hakkab juhatama koorijuht Aug. Vellomäe.

Pärnu meeskoor Toris.

10. oktoobril toimus Pärnu Helikunsti Seltsi meeskoori kontsert Toris „Salme“ seltsimajas. Meeskoori esmakordne esinemine Toris võeti saalitäie rahva poolt südamlikult vastu. Kooril tuli hulk palasid korrata ning anda veel tublisti lisapalu.

Kutsemuusikute elu

Eesti Kutsemuusikute Ühingu märgukiri hr. Riigihoidjale.

Hiljuti esitas Eesti Kutsemuusikute Ühingu h-ra Riigihoidjale märgukirja, juhtides tähelepanu kutsemuusikute seisukorrale ning tehes ettepanekuid uute säaduste maksmapanemiseks. Ühtlasi saadeti ärakirjad Sotsiaalministrile, Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonnale ja Eraettevõtete Ametnike Kojale.

Oma märgukirjas Eesti Kutsemuusikute Ühingu kui üleriiklik organisatsioon, olles oma kutse kultuurilise tasapinna ja hää nime kõrval tõsiselt huvitatud ka liikmete sotsiaalsest olukorrast, valgustab valitsevat seisundit kutsemuusikute tööalal.

Kuna praegu tegutsemine kõigil kutsealadel on säadustega korraldatud, valitseb

muusikalisel tegevusalal täieline korralagedus. Igaüks, kellele meeldib või kel selleks tuju tuleb, võib end nimetada muusikuks ja tegutseda tasulise jõuna. Loomulikult on selle tagajärjeks, et meie kutselisel muusikapõllul lobbab diletantism, mis aga ei ühtu helikunsti, publiku ega ka tegelike kutsemuusikute huvidega.

Asjaarmastajad, kel väga sageli puudub igaasugune nimetamisväärtus ettevalmistus, viivad oma tegevusega alla muusika kui kunsti üldise tasapinna. Teiseks on ka publiku huvides, et ta teaks, kellega tal tegemist: kas isikuga, keda võib tema töös usaldada või mitte.

Muidugi tabab kõige valusamini praegune korraldamatus tegelikke kutselisi muusikuid. Nemad, kes end tõsidusega pühenda-

vad oma kutsele, kandes suuri ainelisi kulusi, rääkimata vaimlisist pingutusist, võideldes sageli suurte raskustega, peavad kiiredeusega nägema, kuidas nende töö neil sageli ära rebivad selleks ettevalmistamata, isehakanud isikud. Ning viimastel on see võrdlemisi kerge, kuna nad oma esinemise eest ei nõua tasu, mis oleks vääriiline ja vastav eriharidusega jõule.

Teiseks ja veel tähtsamaks põhjuseks on muidugi asjaolu, et neil oma eluülespidamiseks on teine kindel tegevusala; muusika osutub ainult lisatulude allikaks. Seega, olles soodustatud seisukorras, valmistavad asjaarmastajad tegelikele kutsemuusikuile lubamatut ebaausat konkurentsi, kusjuures viimased paratamatult muutuvad võistlusvõimetuks, kannatades selle tagajärjel esimeste, kui mitmepalgaliste kõrval, suurt tõõpuudust.

Mööda minnes n-n. leivaküsimusest leidub veel hulk pahesid, milliseid kutsuub esile praegune korralagedus. Üheks tähtsamaks neist on muusikute kutse-eetika, mida asjaarmastajad pahatihti kipuvad langetama. On ju nendele muusikaline teenistus ainult lisatasu, mida siis ka loomulikult kergemalt võidakse kulutada.

Nii heidetakse publikult sageli muusikuile ette üldist ilmutist kohustetäitmisele ebakaine olekus ning alavääristavat ülalpidu. Kuna siin lõviosa langeb just asjaarmastajale, siis ei saa sellega muidugi leppida kutsemuusikud, kes on tõsiselt huvitatud, et nende tegevusala seisaks tarvilisel kõrgusel. Oieti selleks asutatigi Eesti Kutsemuusikute Ühing, kes üleriikliku organisatsioonina tahab oma sisemise distsipliiniga ja korraldustega läbi viia, et kõik tema liikmed omaksid vastutustunde.

EKÜ eraorganisatsioonina ei saa aga haarata kõiki praegu muusika alal tegutsevaid, eriti aga n-n. asjaarmastajaid. Sellepärast leiabki E. Kutsemuusikute Ühing olevat vajalise, et riiklik võim oma korraldustega asuks normeerima ka kõnesolevat kutseala, pannes maksma vastava säaduse.

Tähenatud säadus peaks Eesti Kutsemuusikute Ühingu arvates eeskätt lahendamaks küsimuse, kes võib üldse esineda kutsealise muusikuna ja kes mitte. Ja kuna Haridusministeeriumi Kutseoskuse Osakonna poolt on maksma pandud kord muusika alal tegutsevate registreerimiseks, siis võiksid Eesti Kutsemuusikute Ühingu arvates sel kutsealal tegutseda ainult registreeritud isikud. Kui selle nõude täitmine või järelvalve peaks tekitama raskusi, siis on Eesti Kutsemuusikute Ühing nõus järelvalve teostamist võtma oma pääle, või pakkuma selleks oma kaasabi osakondade kaudu üle riigi.

Veel peaks E. Kutsemuusikute Ühingu

arvates uus säadus haarama ja korraldama muid kutsemuusikute pere elulisi küsimusi.

Nii näiteks on puhkepäeva kasutamiseiga, mille säadus peagu kõigil teistel töö- ja tegevusaladel kirjutab ette. Teatud aladel tegetsevail muusikuil puudub see täiesti, nagu näiteks lokaales, restoranis, kohvikuis töötajatel. Sellepärast leiab E. Kutsemuusikute Ühing olevat tungivalt vajalise, et säadusandlikult määrataks kindel puhkepäev nädalas, kas teatud aladel tegetsevaile muusikuile ühel nädalapäeval, või lihtsama korralduse mõttes kõigile koos. Sääljures peaks see puhkepäev maksma ühtlaselt üle riigi, või kui see poleks võimalik, siis vähemalt teatud territoriaal- või administratiivüksuses ühel ajal, kuna vastasel korral leiduks ikkagi töövõtjate seas puhkeaja rikkujaid, mistõttu kogu puhkeaja korraldus kaotaks oma tähtsuse. Kuna muusikute puhkeaeag on säadusandlikult korraldatud juba paljudes välisriikes, siis ei tohiks see ka meil tekitada raskusi.

Ühenduses sellega juhib E. Kutsemuusikute Ühing tähelepanu väärnähtele ühenduses riiklike pühadega, mis on pandud säadusandlikult teel ettekannete keelu alla. On saanud tavaliseks nähteks, et tihtipääle tõlgitsetakse tööandja poolt kehtivat säadust teissuguselt, nimelt sunnitakse sääras- tult puhkudel muusikuid töötama püha eelpäevadel kuni kella 24-ni, ja järelpäevadel jällegi alates kella 0.01 kuni kella 2-ni või öölokaales kella 6-ni. Kahtlemata ei peegelda säärane tõlgitsus säadusandja tõelist tahet, ning kindlasti vajab kõnesolev küsimus õiglast ja autoriteetset selgitust.

Edasi loodab E. Kutsemuusikute Ühing, väljudes töökaitse korraldamise seisukohast, et juba lähemal ajal pandaks maksma ka kutsemuusikuile teiste töövõtjatega ühisel alusel säaduslikud palgaraamatud, haigusekindlustus ning maksuline suvepuhkus. Samuti vajab korraldamist ka pensioniküsimus.

Need oleksid lühidalt E. Kutsemuusikute Ühingu märgukirjas esitatud kutsemuusikuid riivavaid hädalisemad puudused. Jääb nüüd järele ainult oodata, kuidas reageerib sellele säadusandlus ning kas lõpuks ehk siiski muutuvad selgemaks ning inimvääremaks tingimused kutsemuusikute nagnii okkalisel tööpõllul. Seda ootab pikisilmi Eesti rohkearvuline kutsemuusikute pere.

M. K.

„Vanad inimesed, isegi kõige intelligentsemad, kalduvad loomusunnilt tahtma, et noored käiksid noid sama radu, mida nad ise on sammunud.“ (A. Gide.)

XI üldlaulupeo teateid

Novembris algavad XI üldlaulupeo eelproovid, — kõige olulisem osa laulupeo ettevalmistuses. Kogu tegelaskonda on praegu 623 laulukoori ja orkestrit, umbes 18.600 tegelasega. Neist segakoore 461, meeskoore 48, orkestreid 80 ja naiskoore 34. Tegelaste täpne arv selgub lähemal ajal, kuna kõik koorid ei ole veel lauljate nimestikke ära saanud.

Segakoored ja naiskoored on jaotatud 45-sse ringkonda, neist üldjuhtide ringkondi 29, instrktorite ringkondi 16. Iga ringkond saab kaks eelproovi.

Esimestena lähevad tulle 7. novembril Tallinna ümbruskonna, Tartu ümbruskonna ja Põltsamaa ringkonna koorid. Viimased eelproovid sega- ja naiskooridele toimuvad 15. mail, nimelt Petseris ja Valgas. Keskmiselt toimub igal pühapäeval selles ajavahe- mikus kolm ja neli eelproovi.

Instruktoriteks on: K. Leinus, J. Erendi, R. Ritsing, P. Laja, E. Raatma, A. Kiiss, K. Tuvike, A. Velmet.

Kõigile koorijuhtidele saadeti välja laulupeo laulude analüüsi sisaldav brošüür, mis koostatud üldjuhtide poolt. See brošüür võimaldab koorijuhtidel tutvuda üldjuhtide soovidega. Brošüüri võivad saada ka lauljad, hinnaga 10 senti.

Praegu toimub eelproovideks sobivate ruumide hankimine ja proovide alguse kellaegade kindlaksmääramine.

*

„Noodilugemise õpik“, mis koostatud L. Võrgu poolt, on praegu pooleli trükkida. Teos ilmub loodetavasti kuu aja pärast. Kuna teos ettenähtud ulatusest tuli märksa suurem, siis osutub paratamatuks selle eest väikest maksu võtta. Arvatavasti on see 10 senti.

*

Meeskooridele on selle laulupeo puhul esimest korda ette nähtud eelproovid. Selleks on meeskoored jaotatud 10-eks ringkonnaks. Neist 5 ringkonda saavad kaks eelproovi, ja nimelt: Tallinna, Tartu, Valga, Viljandi ja Paide.

Eelproove sooritab kõikjal üldjuht E. Aav. Esimene eelproov algab 9. jaanuaril 1938. a. ja nimelt Paides. Viimane toimub arvatavasti 26. märtsil Narvas.

*

Meeskooride kavast on väike muudatus ette võetud. Nimelt leidis Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni juhatus, et meeskooride kava on liiga suureks paisunud, kuna Liidu viimasel nõukogu koosolekul veel uusi laule kavva juure lisati. Seepärast otsustas sektsiooni juhatus kavast välja jätta G. Ernesaksa „Rabamaastiku“ ja V. Nerepi „Me-

hed“, kuna need raskemate lauludena kooridele tublisti tööd annaksid.

Et aga laulupeo kava kuulub nõukogu kinnitamisele, siis ka see ettepanek peab säält läbi käima. Kuni nõukogu otsuseni igatahes neid laule ei ole vaja õppida.

Kavas olevad M. Härma „Mehed“ ja K. A. Hermann'i „Isamaa ilu hoieldes“ on küll vanemates trükkides ilmunud, kuid müügil neid enam ei ole. Päälegi on nad õige mitmes erinevuses, mispärast otsustati need uues trükis välja anda; ilmuvad lähemal ajal „Eesti Meeslaulu“ andes.

*

Puhkpilliorkestrite juhtidele toimus 9. ja 10. oktoobril Tallinnas konservatooriumi saalis instrueerimiskursus, kus Kaitseliidu Tallinna Maleva ja Kaitseliidu Kalevi malevkonna orkestrid laulupeo palasid ette kandsid ja prof. Vaks ning F. Tammar selgitusi andsid. Pühapäeval, 10. oktoobril toimus „Estonia“ kontsertsaalis D. O. Wirkhaus'i 100-nda sünnipäeva puhul kontsertaktus, kus Tallinna ühendatud orkestrid umbes 175-mehelises koosseisus laulupeo üldjuhi prof. R. Kulli juhatusel laulupeo kava ette kandsid. Kursusist osavõtvaile koorijuhtidele oli pääs kontserdile tasuta ning nad võisid jälgida laulupeo palade ettekannet sellisena, nagu see laulupeol peaks toimuma.

Kuna kursusist võttis osa vaid umbes 50 prots. üldlaulupeole registreeritud orkestrite juhtidest, siis osutub vajalikeks ka raadio kaudu palade suhtes selgitusi anda. Orkestrite raadiokursus toimub novembri kolmel viimasel pühapäeval kella 13.10—14.00.

Uuest aastast algavad kontrollproovid kohtadel, milleks Tallinnast instrktorid välja sõidavad.

Oodatavaid kontserte „Estonias“.

12. novembril — Sümfooniakontsert, juhatab Nikolai Malko (Nõukogude Venest).

13. nov. — Tallinna Meestelaulu Seltsi kontsert.

14. nov. — Tallinna Töölismuusika Ühingu kontsert.

16. nov. — Viilulikunstnik Joseph Szigeti (Ungarist) kontsert.

23. nov. — Klaverikunstnik Rudolf Firkušny (Čehhoslovakkias) kontsert.

24. nov. — Ada Juurupi laulukontsert.

26. nov. — „Estonia“ teatriorkestri tuluõhtu-kontsert.

27. nov. — „Raudami“ kontsert.

Mida pakub Riigi Ringhääling

Mida pakub Eesti ringhäälingu kava uut ja huvitavat käesoleval hooajal? — See on küsimus, mis kindlasti huvitab kõiki muusikasõpru. Püüame sellele vastata, andes kokkuvõtliku ülevaate juba teostatud, s. t. kavva võetud ja veel teostamata kavatsustest ringhäälingu muusikalises kavas.

Nagu teada, on käesolev hooaeg Eesti Akadeemilise Helikunsti Seltsi algatusel kuulutatud „prof. Artur Kapi-nimeliseks muusika-hooajaks“ — ning ringhääling aitab sellele üritusele suuresti kaasa, kandes üle kõik väärtuslikumad kontserdid, mis sel puhul korraldatakse väljaspool ringhäälingut. Lisaks sellele korraldab ka ringhääling enda algatusel saateid ja kontserte Artur Kapi ja tema õpilaste helitoodangust. Artur Kapi-nimelise muusikahooaja avakontserdi korraldas ringhääling koos EAHS-iga 3. oktoobril Estonia sinises saalis vanameistri helitöist. Järgmine saade oli kontsertsaalist 8. oktoobril — Kapi õpilase Hiobi oratoorium „Suitsev Siinal“. Kolmandaks saateks mängis Tallinna Garnisoni orkester 18. oktoobril Artur Kapi ja tema õpilaste helitöid. Järgmise saatena tuleb ringhäälingu orkestri poolt kontsert Kapi õpilaste helitöist, siis solistide poolt Artur Kapi soololaule ning järjekorralise suurema üritusena on ette nähtud 22. novembril EAHS-i poolt kammermuusika kontsert, millest ka ringhääling sooritab ülekande. Kontserdi kavas on Artur Kapi kammermuusikalisi helitöid.

Päale kaasabi Kapi-nimelise muusikahooaja hääks kordaminekuks on ringhäälingu kavas suurema üritusena „instrumentaalkontsertide sari“, mis koosneb 25—30 saatest. Sari algas 6. oktoobril ning kestab peagu kuni kevadeni, pakkudes kuulajatele iganädalase saatena selle ala parimate meistrite parimaid töid klaveri, viiuli ja čellokontsertide hulgast. Suurem osa saateid tuleb heliplaatidelt, kus maailmakuulsate solistide nimed juba ette kindlustavad tõsiselt naudingut. Väiksem osa, umbes 7—8 kontserti, aga tuleb ettekandele meie oma solistide poolt ringhäälingu orkestri saatel, pakkudes nii eesti solistidele võimalust tutvustada oma võimeid selliste meistriteoste ettekandel. Instrumentaalkontsertide kohta annab igal etteandel seletusi Albert Üksip, kes juba raadiokuulajate hulgas on tuntud oma populaarsete vestlustega varematal aastatel kavas olnud sarjade „Huvimat kümfoonilise muusikasse“ ja „Huvimat kammermuusikasse“ kohta. Ühes järgmises „Muusikalehe“ numbris avaldame terve selle instrumentaalkontsertide sarja täpse

kava, et muusikasõpradel oleks aegsasti teada, millal üks või teine nende lemmik-kontsert tuleb ettekandele.

Teise huvitava sarjana algas 15. oktoobril Beethoven'i klaverisonaatide sari, millele ütles sissejuhatavad sõnad muusikateadlane Karl Leichter. Selles sarjas tulevad 3- kuni 4-nädalaste vaheajadega ettekandele numbrilises järjekorras kõik Beethoven'i klaverisonaadid (arvult 32). Sari kestab seega kaks kuni kolm hooaega. Nii pikk aeg selle sarja läbiviimiseks on võetud sel kaalutlusel, et mitte iganädalast kava koormata veel ühe regulaarse saatega, ning ka seetõttu, et suuremale kuulajate hulgale poleks vastuvõetav nii sagedane Beethoven'i kuulamine. Jõuame siin jälle selle otsuse ni, et ringhäälingu ülesanne on väga raske — leida igas kava küsimuses seda kõige kuldsemat kesktee, mis rahuldaks kõiki kuulajate liike üheväärselt, ühevõrra. Teine saade, s. t. sonaat nr. 2, tuleb novembril teisel poolel.

Ringhäälingu heliplaadikogu on alanud hooajaks täienenud üsna arvukalt. On juure ostetud terve rida häid ooperikomplekte, sümfooniaid, kontserte jne.

Päale sõnalise kuuldemängu on ringhääling püüdnud iga nädal võtta kavva ka ühe suurema muusikalise saate — ooperi või opereti, kas siis ülekanenda teatrist, läbilõikena stuudiost või heliplaatidelt. Esimene ülekanne oli sel hooajal „Estonia“ teatrist 28. oktoobril — Smetana koomiline ooper „Müüdnud mõrsja“. Järgmisel nädalal, s. o. 5. novembril on nähtud ette stuudiost läbilõikena Verdi ooper „Rigoletto“. Siis 9. novembril tuleb heliplaatidelt Mozarti ooperi „Don Juani“ I vaatus ja nädal hiljem, 16. nov. sama ooperi teine vaatus.

3. novembril algab Anton Kasemetsa loengute sari „Eesti muusika arengutee“, mis kestab terve hooaja ning lõpeb kevadel, koosnedes üldse umbes 30 ettekandest. Teatavasti ilmus Anton Kasemetsa sulest kevadel iseseisva raamatuna põhjalikum töö eesti muusika arengust ning 30 loenguga püüab autor anda raadiokuulajatele kokkuvõtliku kuid siiski täieliku ülevaate eesti muusika arengust. Loenguid on kavatus elustada näidetega eesti muusikast kogu tema arengu kestel.

Ringhäälingu orkestri kavades on püütud pearõhk panna eesti muusikapaladele. Peagu igal nädalal on vähemalt üks orkestrisaade ainuüksi eesti autorite helitöist, päle selle esineb veel üksikuid palu ka teistes saadetes ja kontsertides. Ringhäälingu orkester korraldab ka sageli tõsisemaid ette-

kandeid, mille kavas on sümfooniaid ja kontserte.

Külakosti pakkujaks eesti ringhäälingu kavas on rahvusvaheliste kontsertide ülekanded teistest riikidest kui ka vahetus-kunstnike esinemised stuudios. Käesoleval hooajal on juba terve hulk selliseid kontserte üle kantud. Järgmine seesugune ülekanne on 17. detsembril — Soome Euroopa-kontsert. Arvatavasti 28. novembril annab Eesti ringhääling Balti-kontserdi oma naabritele eesti helitöist.

Väliskunstnikest on esinenud siinses ringhäälingus rida jõude. 2. novembril tuleb saksa vahetuskunstnik Walter Schulz (cello) ja 13. nov. Saga Leander (sopran — Soomes).

Eesti kunstnikest on esinenud välismaa ringhäälinguis eesti muusika tutvustajaina Leedus 3. sept. Silvia Tobias (harf) ja 5. sept. Olav Roots (klaver), 7. sept. Lätis — Olav Roots (klaver), 27. sept. Tooni Kroon — Soomes, 28. sept. August Karjus (cello) Poolas, 19. okt. Leonid Milk (klaver) Lätis

ja samal päeval P. P. Lüdig (klaver) Soomes.

Kammermuusika saateid, mis eelmisel hooajal mõningatel põhjustel olid jäänud vaeslapse ossa, on sel hooajal jälle sagedamini kavas — vähemalt iga kolme nädala järele üks kammermuusika saade. 22. oktoobril oli heliplaatidelt Čaikovski trio op. 50, a-moll. Teine saade on 1. novembril — Haydni kvartett — mängib ringhäälingu kvartett. 22. novembril tuleb Artur Kapi keelpillide kvintett.

Pääle kõige eelnimetatu korraldatakse muusikalise kava rikastamiseks veel solistide kontserte orkestri saatel, mitmesuguseid lauluansambleid, paari nädalaste vaheaegadega koorilaulu saateid jne.

Kokkuvõttes ringhäälingu muusikalise kava koostajad püüavad teha kõik, et muusikaline kava oleks vaheldusrikas, huvipakkuv ning sääl oleks vääriline osa pühendatud tõsisel muusikale, kuid mitte unustusse jättes ka kergesisulist — ajaviitelist muusikat.

Mitmesugust

Prof. A. Kapp TMS-i auliikmeks.

Tallinna Meestelaulu Selts pidas oma pääkoosoleku pühapäeval 17. okt. realkooli saalis J. Pindingu juhatusel.

Aasta jooksul surma läbi lahkunud liikmeid mälestati koraaliga. Päevakorrale asudes valiti juhatusete panekul seltsi auliikmeks helilooja prof. Artur Kapp, kinnitati möödunud aasta aruanne ja võeti vastu 1937/38 eelarve Kr. 4600 suuruses.

Mis puutub tegevuskavasse, siis korraldatakse esimene kontsert 13. novembril. Ettekanded tulevad prof. A. Kapi helindid. Teine kontsert tuleb veebruaris. Maikuus on ette nähtud kontserdid Viljandis, Suure-Jaanis ja Võhmas. Ühtlasi on kaalumisel külaskäik Lätti ja Leetu.

Vanuse tõttu väljalangenud juhatusel liikmed valiti tagasi. Endiseks jäi ka revisjonikomisjoni koosseis.

Läbirääkimistel tõsteti üles rida küsimusi, nende seas ka kontsertmatka kohta Saksamaale.

Tulemas uus algupäraste marsside võistlus.

Teatavasti korraldati Lauljate Liidu poolt möödunud kevadel uute algupäraste marsside võistlus, millel aga välja anti ainult üks II auhind ja Politsei Keskkogu eri-

auhind pidulikule marsile. Teised auhinnad jäeti edasi uueks võistluseks.

Nüüd on välja kuulutatud uus algupäraste marsside võistlus tähtajaga 1. märts 1938. a. Auhindu on käigumarsside alal: I — Kr. 300.—, II — Kr. 150.— ja III — Kr. 100.—; tervitusmarsside alal: I — Kr. 150.—, II — Kr. 100.— ja III — Kr. 50.—, kusjuures tervitusmarsside hulgast tulevad väljavalimisele politsei ja tuletõrje tervitusmarsid.

Auhinnad antakse igal juhtumil parematele marssidele välja. Päätingimuseks on, et marsid olgu eesti rahvusliku muusika laadi, kusjuures võib kasutada algupärasteid rahvaviise, või vähemalt erinegu teiste rahvaste muusikalisest laadist.

Võistluse üksikasjalised tingimused on saadaval Lauljate Liidus.

Korraldati võistlus „Elagu“-laulu saamiseks.

Lauljate Liidu poolt korraldati heliloojate vahel võistlus uue „Elagu“-laulu saamiseks. Seni on meil tarvitusel olnud kaks sellekohast viisi. Esimene on saksapärase ja võrdlemisi pika meloodiaga, mida rahva seas siiski kõige enam kasutatakse. Teine, mis pidi saksapärase asendama, loodi K. Tüürpu poolt ja on leidnud kasutamist päämiselt laulupidudel ja kooride keskel. Viimase „Elagu“-laulu puuduseks on asjaolu,

et ta on võrdlemisi kiire liikumisega, mistõttu laiematele hulkadele raske on teda tempos laulda.

Uue „Elagu“-laulu võistlusele esitati 19 käsikirja. Nende hulgst leidis žürii parimaks viisi, mis kandis pealkirja „Ela!“ ja varjunime „-gu“. Žürii lähtus oma valiku juures seisukohast, et määruste kohaselt tuleb auhind välja anda parimale esitatud käsikirjadest, arvesse võtmata seda, kas laulu tegelikus elus tuleb tarvitamisele viia.

Autoriümbrikke avades selgus, et uue „Elagu“-laulu autoriks osutus helilooja Enn Võrk.

Kas uus laul leiab kasutamist juba XI üldlaulupeo ajal või antakse tema populariseerimiseks mingi teine käik, see küsimus otsustatakse lähemal ajal.

Tallinna meeskoor „Eesti Laulumehed“

korraline aasta pääkoosolek peeti 24. oktoobril k. a. Koosolek, mis algas hoogsa koori motoga, „Me Eestile elame...“ kestis umbes 2 tundi ja möödus kõigiti asjaliku ja üksmeelse tähe all. Juhatusel poolt esitatud 1936/37. a. aruane tasakaalus kr. 2.928,93 ja 1937/38. a. eelarve — kr. 2.690.— samuti ka teised ettepanekud võeti vastu ühel häälel. Tehtud töö eest avaldati tänu koorijuhile helilooja E. Aavale ja teistele majandustegelastele.

Juhatus täiendati nelja uue liikmega, mille järele see kujunes järgmiselt: Esimees Artur Land, abiesimees — Reedik Salumägi, koorijuht helil. Evald Aav, sekretär — Taimo Margus, laekahoidja — Rein Palandi, majandaja — Arnold Põlder, arhivar — Apollonari Laidro, laekuri abi — Gustav Punder, majandaja abi — Ilmar Saar. Revisjoni komisjoni valiti: esimees Mart Püss, sekretär Karl Viimar ja liige Edgar Allik.

Käesoleva aasta töökavast oleks: Kontsert „Estonia“ kontsertsaalis 11. detsembril s. a., kontsert-ballid: 31. detsembril s. a. ja 30. aprillil 1938. a.

Postiteenijate laulukoor sai lipu.

Tallinna arvurikis postiteenijate pere pühitses 16. oktoobril oma laulukoori teise sünnipäeva puhul uue lipu õnnistamist.

Koori lipu õnnistamise vaimuliku talituse toimetas õpetaja mag. K. Saarse. Õnnistatud lipp anti üle koori esimehele M. Ruubelile, kes selle südamliku sõnadega andis koori lipukandjatele. Õnnistamise ajal laulis koor F. Schubert'i „Püha, püha“. Lipul on koori moto, mille sõnad on loonud koori esimees M. Ruubel ja viisi komponeerinud koorijuht M. Laurimaa.

Tervitusi oli peagu kõigilt tähtsamailt ja

suuremailt Tallinna kooridelt. Ühtlasi oli saabunud ka tervitusteogramm koori sõprusliikmelt, endiselt Čehhoslovakkia saadikult Eestis, prof. J. Galia'lt Prahast.

Lipu õnnistamise tseremooniale järgnes kontsert.

Nõmme Majaomanike Seltsi laulukoori juhiks

valiti Aug. Vellomäe, kuna endine koorijuht helilooja A. Vedro ajapuudusel ära ütles. Koori tahetakse suurendada ning tegevust kõigiti laiendada.

Uusi koore Pärnus.

Sügisega koos on saabunud ka Pärnu kooridele elavam tegevus. Lähemad tegevusprogrammid on juba enam-vähem selgunud, mille tõttu ongi juba kõikjal asutud hoolsusega ning innuga valmistama lähenevate esinemiste vastu.

Lisaks senistele kooridele on tekkinud veel koguni uusi laulukoore. Nii algas ÜENÜ Pärnu Papiniidu osakonna juures tegevust ühingu segakoor M. Önnise juhatusel, kes varem tegutses koorijuhina Karskusselts „Valguse“ juures. M. Önnise kui Pärnu laulurahva keskel üldtunnustatud kuju asumine sellele kohale tagab juba iseenest, et ÜENÜPO segakoor kujuneb vääriliseks senitegutsevate kooride kõrval.

Teise uue koorina alustab oma tööd Pärnu politseiametnike meeskoor tuntud helikunstniku P. Laja juhatusel.

Uusi laule R. Ritsingult.

Neil päevil ilmus trükist helilooja R. Ritsingu loomingust kaks uut laulu seeria „Setu laule segakoorile“ 2. andena. Esimene laul „Oh, esä korgõh üleväh“ kujutab humoristlikult setu kosjalugu, teine aga „Leela“ leinaliselt ema suremist ja matmist.

Laulud on ilmunud autori kirjastusel.

Uus orel Ürvastesse.

29. septembril otsustas Ürvaste koguduse nõukogu kirikule tellida uue oreli tuntud Võrumaa orelimeistrilt Daniel Kriisalt Haanjast. Orel läheb maksma Kr. 11.500 ning peab valmima 1. augustiks 1938. Praegune orel on juba üle saja aasta vana ning ei vasta enam nõuetele.

Eestis 364 kutseõiguslikku kunstnikku.

Nagu teada, võeti 1935. aastal vastu kunstnike kutseõiguse säädus. Selle alusel on seni haridusministeeriumi kutseoskuse osakonnas registreeritud juba 364 kunstnikku neljalt eri kunstialalt. Kõige rohkem on

registreeritud kujutavkunstnike, nimelt 150. Järgnevad helikunstnikud — 137, näitekunstnikud — 69 ja balletikunstnikud — 8. Registreerimine jätkub.

Viljandi naiskodukaitse uus koorijuht.

Viljandi naiskodukaitse uueks koorijuhiks on valitud lauluõpetaja Joosep Saar, kes üldsusele laialdaselt tuntud. Joosep Saar on pikemat aega juhatanud laulukoore Viljandis, Tallinnas, Paides ja isegi Soomes, samuti korduvalt ühendatud koore laulupäevadel ja laulupidude eelproovidel. Joosep Saare nimi on igatahes tagatiseks, et Viljandi naiskodukaitse naiskoor algaval hooajal peagi tema kindla taktikepi all tõuseb tasemele, mida ta oma tüseda häälematerjali juures väärisk.

Tooni Krooni kontsert Helsingis.

23. sept. esines Helsingis iseseisva kontserdiga meie noor lauljanna Tooni Kroon, keda saatis klaveril T. Koch. Kontserdi kava koosnes peamiselt Aino Tamme repertuaari kuuluvatest eesti rahvalauludest. Lauljanna sai suure menu osaliseks.

Samuti hää vastuvõtu leidis kontsert ajakirjanduses. T. Koch, kes esines ka sooloteekannetega klaveril, sai samuti lehtede poolt väga hää arvustuse osaliseks.

Milvi Laid Helsingis.

9. oktoobril esines Helsingis rahvakontserdil meie üldtuntud lauljatar Milvi Laid.

Helsingi lehtede teatel olevat ta saanud suurepärase vastuvõtu osaliseks, olles sunnitud andma palju lisapalu.

Arvustus märgib kiitusega lauljanna esinemist, tõstes eriti esile tema hästikoolitatud häält ja osavust selle kasutamisel.

H. Eller'i prelüüdid Londoni ringhäälingu saatekavas.

Eesti Londoni saadiku hr. A. Schmidt'i kõneluse tagajärjena British Broadcasting Corporation'iga, eesti helitööde võtmise kohta Briti ringhäälingu saatekavasse, esitas inglise tuntud pianist Henry Bronkhurst 20. aug. „London Regionali“ ringhäälingu

eeskavas kaks Heino Eller'i prelüüdi. Heino Eller'i klaveriprelüüdid, mida senini peamiselt meie oma pianistide poolt on ka välismaal mängitud, leiavad välismaal ikka enam tähelepanu ja hinnangut. Henry Bronkhurst olevat ühtlasi huvitatuna eesti muusikast ning eriti Heino Eller'i loomingu avaldanud soovi tutvunemiseks mõne tema kammermuusika-teosega.

Kontsert Mozart'i klaveril.

Nagu Viinist teatatakse, on jätnud unustamatu mulje kontsert, mis toimus Mozart'i klaveril Salzburgi residentslossi saalis 200 kutsutud külalise ees. Kontserdi korralduseks andis Austria valitsus erilise loa. Klaver, millel toimus kontsert, seisis Mozart'i surmast saadik kellestki puutumatuna Mozart'i muuseumis, kuhu ta jälle pärast kontserdi lõppu tagasi viidi. Valitsuse otsuse järgi on see esimene ja viimane kontsert sellel klaveril.

Kontsert toimus küünlatulede valgusel. Au mängida Mozart'i klaveril sai osaks Viini filharmooniaorkestri solistile Robert Stolz'ile, kes esitas Mozart'i teoseid, mis loodud sama klaveri taga.

Kontserdile olid kutsutud ainult valitud külalised, nagu Austria liidupresident Miklasch, liidukantsler dr. Schuschnigg, Salzburgi pääpiiskop, Ungari pääminister Darany, Kenti hertsog abikaasaga, Saksaa välisminister von Neurath, F. J. Shaljapin, Cehhoslovakkia pääminister Hodza, hulk diplomaatliku korpuse esindajaid ning kohalesõitnud välismaa riigimehi ja diplomaate.

Kontserti kuulati suures hardumuses.

Viini rahvaraamatukogus

leidub praegu 28.000 noodikäsikirja, 39.000 trükitud muusikateksti, 14.000 raamatut muusikast ja ooperilibretot, pääle selle — „Hoboken'i fondina“ — 48.000 muusikalist trükiteost.

„Rahvusausammast“ Richard Wagnerile

avatakse tuleva aasta 22. mail Leipzigi lähedal helilooja 125. sünnipäeval.

Materjalide kasutamine allikat nimetatamata on keeldud.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PATS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 481-82.

Parim noodivara segakooridele on RAHVAKOORID

seni ilmunud:

2. M. Saar: „Tihasemäng“.
- 3/4. R. Päts: „Tervitus soome hõimudele“.
5. J. Aavik: „Emake“ ja „Igavene mälestus“.
6. J. Jürgenson: „Igatsus“.
M. Saar: „Laulu aeg“.
7. J. Saarniit: „Kõrs kahiseb“.
8. M. Lüdig: „Palvetund looduses“.
- 9/10. M. Saar: „Tulesüütajale“ ja
M. Lüdig: „Põlismetsa järv“.
11. T. Vettik: „Hõiskame kooris“.
12. M. Lüdig: „Kits ja hunt“.
13. J. Aavik: „Postimees“.
14. M. Lüdig: „Õhtul“.
15. M. Saar: „Üle vee“.
16. M. Lüdig: „Naabrikülas“.
17. R. Tobias: „Meil aiaäärne“,
A. Lemba: „Isamaa laul“.
18. M. Lüdig: „Nõmm“,
J. Jürgenson: „Mitte asjata“.
19. M. Lüdig: „Mets“.
20. H. Känd: „Muredemaa“.
21. M. Saar: „Mardipeol“,
G. Ernesaks: „Merele“.
22. T. Vettik: „Pää langend sul
käe na'ale“.
M. Lüdig: „Lehed lang'sid“.
23. E. Oja: „Kangakudumise laul“.
24. E. Tubin: „Igatsus“,
A. Karindi: „Emakene“.
25. J. Aavik: „Tervitus kodule“.
E. Aav: „Nooruseaeg“.
26. T. Vettik: „Krüsanteem“ ja
„Laul sinisilmale“.
27. M. Saar: „Eesti seisab nagu
kalju“ ja „Langenute mälestus-
seks“.
28. A. Vedro: „Kutse jõuluõhtusse“.
29. J. Simm: „Laul kodumaale“,
V. Kapp: „Sa tulid“,
R. Heinmets: „Tänu“.
30. M. Lüdig: „Kui tume veel
kauaks“.
31. E. Kapp: „Peiu laul“.
32. R. Päts: „Jaan läeb jaanitulele“.
33. R. Päts: „Lõbusõit“.
34. E. Oja: „Laulik“ ja
R. Päts: „Mardipeol“.
35. A. Karindi: „Õõlaul“.
36. J. Aavik: „Kevadel“ ja
R. Päts: „Oh kanarbik, oh lil-
leke“.
37. T. Vettik: „Mis oli see?“.
38. E. Aav: „Õitse maa ja müha
meri ja
R. Heinmets: „Heinaaeg“.
39. M. Saar: „Lehekuul“.
40. C. Kreek: „Vihaga“.

Hind L. Liidu liikmeile: vähemalt 15
eks. ostes à 7 senti, üksikeks. 30 senti
(vähemalt 6 kuu jooksul koorile 15
eks. tellides ka üksikeks. 7 senti), —
teistele à 30 senti eks. arvule vaatamata.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn Lai 7

PAUL INDRA

(end. Pressnikoff)

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

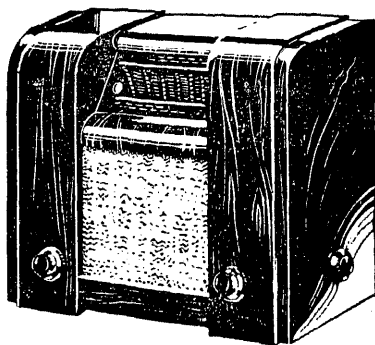
Tallinn. Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8-15, telef. 453-26.

RET RAADIO

VASTUVÖTJAD MILLISTE
KUULMINE ON NENDE
PÄRIMAKS SOOVITAJAKS.

RAADIO - KOOPERATIIV

TALLINN, S. KARJA 9. — TARTU, VÕIDU 11. — PÄRNU, KALEVI 40. — RAKVERE,
TALLINNA 25. — VIILANDI, LOSSI 31. — MUUGIPUNKTID KÕIGIS KESKUSTES.

Uudised meeskoorile!

Ilmusid XI üldlaulupeo kavast olevad laulud:

„Eesti Meeslaulu“ anded

nr. 26 — A. Läte: „Kostke laulud“.

nr. 27 — K. Tärnpu: „Valvur“.

nr. 28 — A. Kapp: „Mu süda“.

V. Nerep: „Mehed“.

nr. 29 — R. Tobias: „Õõtsuv meri“.

G. Ernesaks: „Hakkame, mehed, minema!“

nr. 30 — A. Kapp: „See on Eesti laul“.

nr. 31 — M. Härma: „Meeste laul“ ja

K. H. Herman: „Isamaa mälestus“.

Ande hind: L. Liidu liikmeile 10 senti, teistele 15 senti.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn, Lai 7